

Archeologische Rapporten Oranjewoud 2012/19

Aanvullend bureauonderzoek verbreding A1/A27

projectnr. 246968
revisie 02
april 2012

auteurs

L.J. van der Haar
I.M.J. Vossen

Opdrachtgever

Rijkswaterstaat Utrecht
Postbus 24094
3502 MB Utrecht

datum vrijgave	beschrijving revisie	goedkeuring	vrijgave
29-2-2012	concept		
4-4-2012	rev 01		
27-4-2012	rev 02 - definitief	J. van der Meulen	I.M.J. Vossen

Colofon

Titel: Archeologische Rapporten Oranjewoud 2012/19.
Aanvullend bureauonderzoek verbreding A1/A27
Auteur(s): L.J. van der Haar, I.M.J. Vossen

ISSN: 1570-6273

© Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ingenieursbureau Oranjewoud bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt, door een derde of voor enig ander werk of doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Disclaimer

Archeologisch vooronderzoek wordt in zijn algemeenheid uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren d.m.v. boringen, proefsleuven en/of veldkartering. Hoewel Ingenieursbureau Oranjewoud bv de grootste zorgvuldigheid betracht bij het uitvoeren van het archeologisch onderzoek, is het juist deze steekproefsgewijze benadering die het onmogelijk maakt garanties ten aanzien van de situatie af te geven op basis van de resultaten van een archeologisch vooronderzoek.

Oranjewoud aanvaardt derhalve op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.

Inhoud

blz.

	Administratieve gegevens	4
	Samenvatting	5
1	Inleiding.....	7
2	Beschrijving onderzoekslocatie	9
2.1	Begrenzing onderzoeks- en plangebied	9
2.2	Huidig en toekomstig gebruik	9
2.3	Landschappelijke situatie	10
2.4	Bewoningsgeschiedenis, historische situatie en mogelijke verstoringen	13
3	Bekende waarden	19
3.1	Archeologische waarden	19
3.2	Ondergrondse bouwhistorische waarden	21
4	Archeologische verwachting	23
4.1	Bestaande verwachtingskaarten	23
4.2	Archeologische verwachting	26
4.3	Gespecificeerde archeologische verwachting.....	27
5	Conclusies en advies	31
5.1	Conclusies.....	31
5.2	(Selectie)advies	31
	Literatuur en geraadpleegde bronnen.....	33

Bijlagen

1	Archeologische perioden
2	AMZ-cyclus
3a	AMK-terreinen uit ARCHIS
3b	Archeologische waarnemingen uit ARCHIS

Kaarten

246968-ARCHIS	IKAW, waarnemingen en AMK-terreinen uit ARCHIS
246968-DG1 t/m DG2	Deelkaarten met archeologische verwachting en middels verkennend booronderzoek te onderzoeken zones
246968-AHN-A1 en -A27	Tracé A1 resp. A27 op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Administratieve gegevens

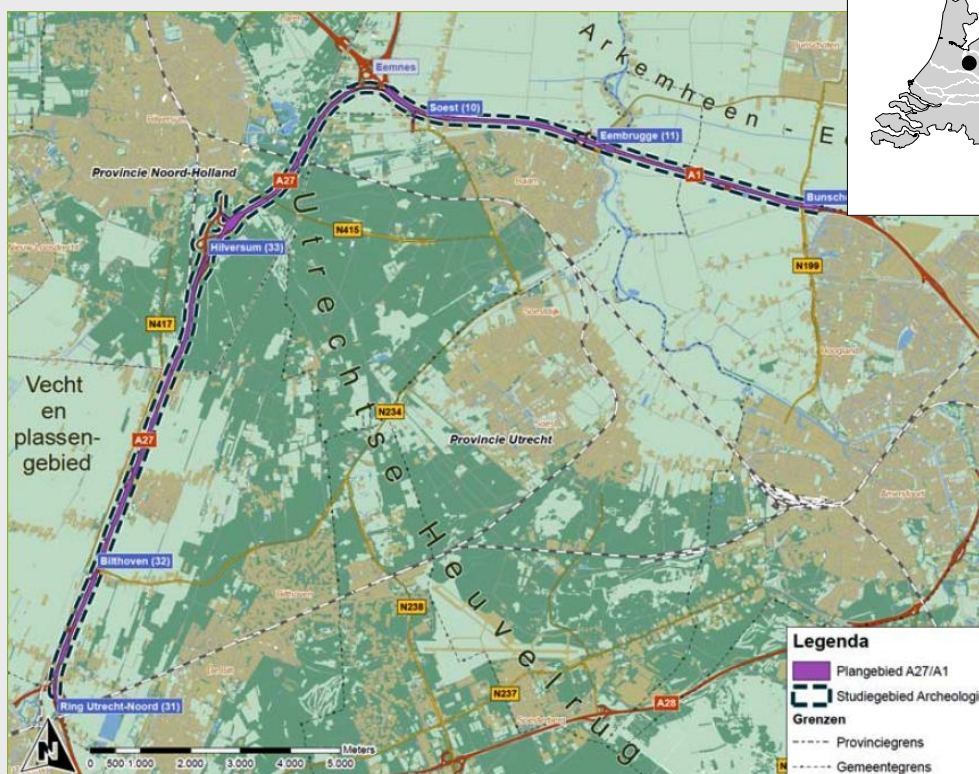
OW Projectnummer 246968
OM-nummer 50424
Provincie Utrecht/Noord-Holland
Gemeente Utrecht, Amersfoort, De Bilt, Hilversum, Laren, Eemnes, Baarn en Bunschoten
Plaats divers
Toponiem A1/A27

Kaartblad 31F, 31H, 32A, 32B
Coördinaten NO: 158330/465055
ZW: 139465/455440

Opdrachtgever Rijkswaterstaat
Uitvoerder Oranjewoud
Datum uitvoering maart 2012
Projectteam I.M.J. Vossen (projectleider & senior KNA-archeoloog)
L.J. van der Haar (archeoloog)

Bevoegd gezag minister van Infrastructuur & Milieu

Beheer documentatie Oranjewoud Almere
Vondstdepot Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht & Noord-Holland

Afbeelding 1 Locatie plangebied
(Bron: Meens, 2010)

Samenvatting

Rijkswaterstaat heeft het voornemen de capaciteit van de A27 en de A1 te vergroten. Voor de besluitvorming wordt hiervoor de verkorte Tracéwet-procedure gevolgd, die uiteindelijk zal leiden tot een Tracébesluit. In het kader van het Ontwerp-Tracébesluit (OTB) is door ARCADIS Nederland BV in augustus 2010 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, dat tevens als basis diende voor de effectbeschrijving bij de MER.¹

Ingenieursbureau Oranjewoud BV heeft van Rijkswaterstaat de opdracht gekregen om dit bureauonderzoek aan te vullen. Het onderhavige bureauonderzoek is weliswaar grotendeels gebaseerd op het rapport van ARCADIS, maar kent een aantal belangrijke toevoegingen. Met de vaststelling van het OTB en het daaraan ten grondslag liggende ontwerp is op dit moment beter inzichtelijk wat de effecten zullen zijn van de bodemingrepen op eventuele archeologische resten in de bodem binnen het plangebied. Bovendien is in onderhavig bureauonderzoek ook het gemeentelijk archeologiebeleid van de betreffende gemeenten (voor zover van toepassing) opgenomen.

Voor enkele zones binnen het tracé geldt een middelhoge of hoge verwachtingswaarde voor resten uit het mesolithicum, neolithicum of de late middeleeuwen. Dit is uiteengezet in paragraaf 4.2. In de kaartbijlage is zijn deze verwachtingszones per deelgebied gevisualiseerd (zie de kaartbijlagen 246968-DG1 t/m -DG9).

Geadviseerd wordt om de gebieden waarvoor een lage verwachtingswaarde geldt op basis vrij te geven voor wat betreft archeologie. Voor de deelgebieden waar sprake is van een (middel)hoge verwachtingswaarde wordt geadviseerd een verkennend booronderzoek uit te voeren om de bodemopbouw (onder andere de aan- of afwezigheid van deels intact podzolprofiel) en eventuele verstoringen in kaart te brengen.

Voor de locaties waar geboord zou moeten worden is ook rekening gehouden met de verstoringen (van de ongeroerde ondergrond) zoals die uit het Ontwerp Tracébesluit (waarbij ook de dwarsprofielen van de nieuwe situatie zijn bestudeerd) naar voren komen. De verkennende boringen zijn in eerste instantie alleen voorzien voor delen binnen het geplande tracé waar verstoring van de ondergrond plaatsvindt, met name in de vorm van het graven van (berm)greppels en het uitgraven van cunetten bij de aanleg/verbreding van de weg en nieuwe taluds of verbreding van bestaande taluds. Graafwerkzaamheden binnen bestaande taluds en/of binnen het bestaande wegcunet vallen hierbuiten.

Naast bovenstaande overwegingen is in een overleg met Oranjewoud, Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed het volgende overeengekomen:²

- in de zones met een (middel)hoge verwachting waar verstoring zal plaatsvinden (zie boven) dienen op één raai ter plaatse van de geplande verstoring elke 50 m een boring te worden uitgevoerd;
- bij zones met een (middel)hoge verwachting waar boringen zijn voorzien en die grenzen aan een zone met een lage verwachting zal de boorraai met 100 m worden verlengd om de overgang tussen deze zones beter in kaart te kunnen brengen;
- in de zone met een middelhoge verwachting tussen km 89 en km 92 (gordeldekzandwelingen/stuwwal) dient ook te worden geboord buiten de volgens het OTB te verstoren zones; hier dan wel elke 100 m i.p.v. 50 m;
- ter hoogte van AMK-terrein 2304 is ook een boorraai voorzien;
- langs het tracé van de A1 (km 31,5- km 34) dient aan beide zijden elke 400 m een boring te worden gezet (verspringend ten opzichte van de tegenoverliggende zijde). Deze boringen zijn vooral bedoeld om de aanname dat bij de aanleg van de A1 over de gehele breedte van het toenmalige cunet het bovenliggende veen tot op het dekzand is afgegraven te toetsen.

Deze te onderzoeken zones zijn eveneens in de kaartbijlagen 246968-DG1 t/m -DG9 opgenomen.

¹ Meens, 2010

² d.d. 27-3-2012 bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed te Amersfoort.

1 Inleiding

Rijkswaterstaat heeft het voornemen de capaciteit van de A27 en de A1 te vergroten. Voor de besluitvorming wordt hiervoor de verkorte Tracéwet-procedure gevolgd, die uiteindelijk zal leiden tot een Tracébesluit. In het kader van het Ontwerp-Tracébesluit (OTB) is door ARCADIS Nederland BV in augustus 2010 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd, dat tevens als basis diende voor de effectbeschrijving bij de MER.³

Ingenieursbureau Oranjewoud BV heeft van Rijkswaterstaat de opdracht gekregen om dit bureauonderzoek aan te vullen. Het onderhavige bureauonderzoek is weliswaar grotendeels gebaseerd op het rapport van ARCADIS, maar kent een aantal belangrijke toevoegingen. Met de vaststelling van het OTB en het daaraan ten grondslag liggende ontwerp is op dit moment beter inzichtelijk wat de effecten zullen zijn van de bodemingrepen op eventuele archeologische resten in de bodem binnen het plangebied. Bovendien is in onderhavig bureauonderzoek ook het gemeentelijk archeologiebeleid van de betreffende gemeenten (voor zover van toepassing) opgenomen.

Op basis van bovenstaande aanvullingen is per deelgebied een kaart opgesteld (zie kaarten 246968-DG1 t/m -DG9 in de kaartenbijlage) waarop de archeologische verwachtingen zijn aangegeven. Daarnaast is - aan de hand van deze verwachtingen - voor de locaties waar daadwerkelijk bodemverstoring van ongeroerde grond zal plaatsvinden - aangegeven waar archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van (in eerste instantie) verkennend booronderzoek zal moeten plaatsvinden.

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Waar kunnen we wat verwachten? Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt van reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, bodemkundige gegevens en informatie over de landschappelijke situatie. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, de omvang, de datering en de eventuele verstoring van archeologische resten binnen het plangebied.

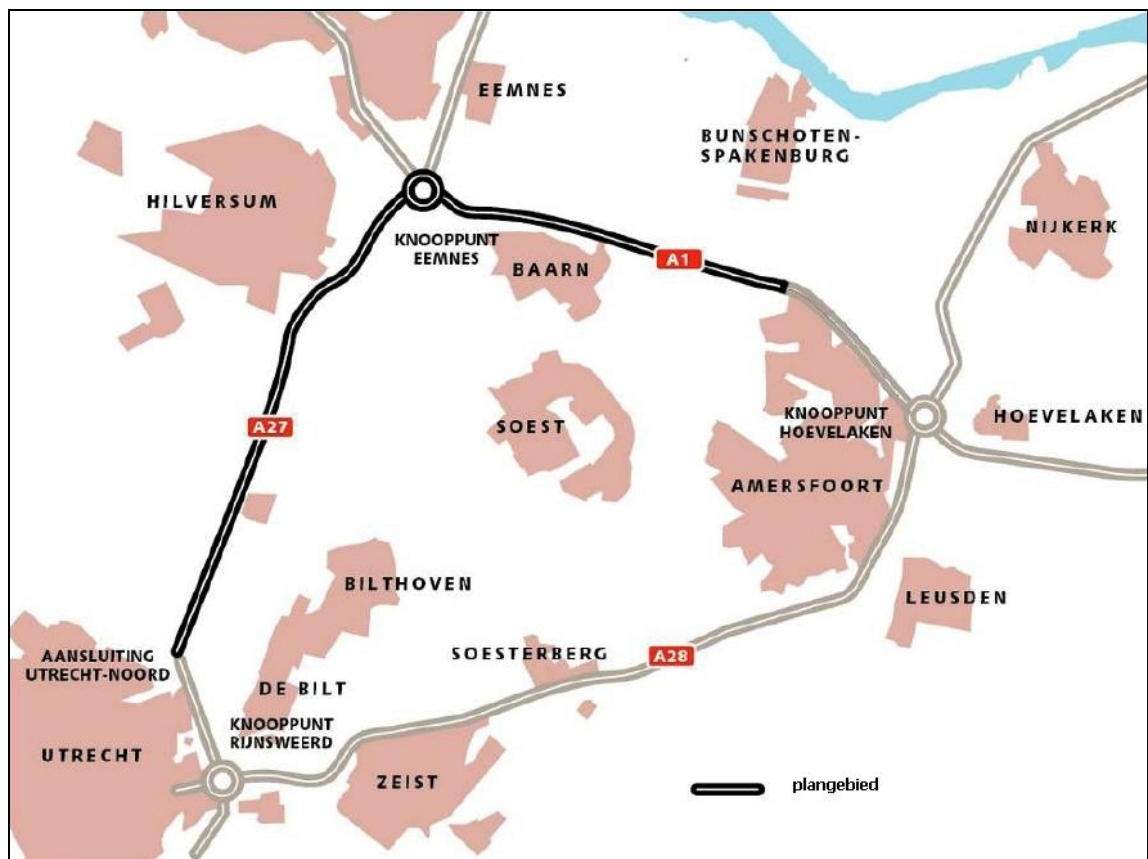
Dit bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2.

³ Meens, 2010

2 Beschrijving onderzoekslocatie

2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied

Het onderzoeksgebied omvat het tracé van zowel de A27 als de A1 en de omgeving daarvan. Aangezien de werkzaamheden alleen verricht zullen worden in de directe omgeving van de huidige A27 en A1, wordt uitgegaan van een plangebied dat de hele lengte van de tracés beslaat (zie ook afbeelding 2 en de kaartbijlagen). In dit geval gaat het om de rijksweg A27 tussen de aansluiting Ring Utrecht-Noord en knooppunt Eemnes (A27 km 83,10 - km 97,45), het knooppunt Eemnes en het tracé van de rijksweg A1 tussen knooppunt Eemnes en de aansluiting Bunschoten-Spakenburg (A1 km 30,10 - km 38,90). De lengte van het tracé bedraagt ongeveer 30 km. De begrenzing van het plangebied is aangegeven op de deelkaarten in de kaartenbijlage.

Afbeelding 2. Ligging van het plangebied. (Bron: Meens, 2010)

2.2 Huidig en toekomstig gebruik

Huidig gebruik plangebied

Momenteel is het plangebied al in gebruik als Rijksweg. De huidige A27 en A1 bestaan uit twee rijstroken per rijrichting. Direct naast de A27 liggen overwegend weilanden; het noordelijk deel van de A27 (nabij Hilversum) loopt over een uitloper van de Utrechtse Heuvelrug met overwegend bos. Bij knooppunt Eemnes sluit de A1 aan op de A27. In het oosten ligt de A1 in het open deel (klei- en veenlandschap) van het Eemgebied.

Consequenties toekomstig gebruik

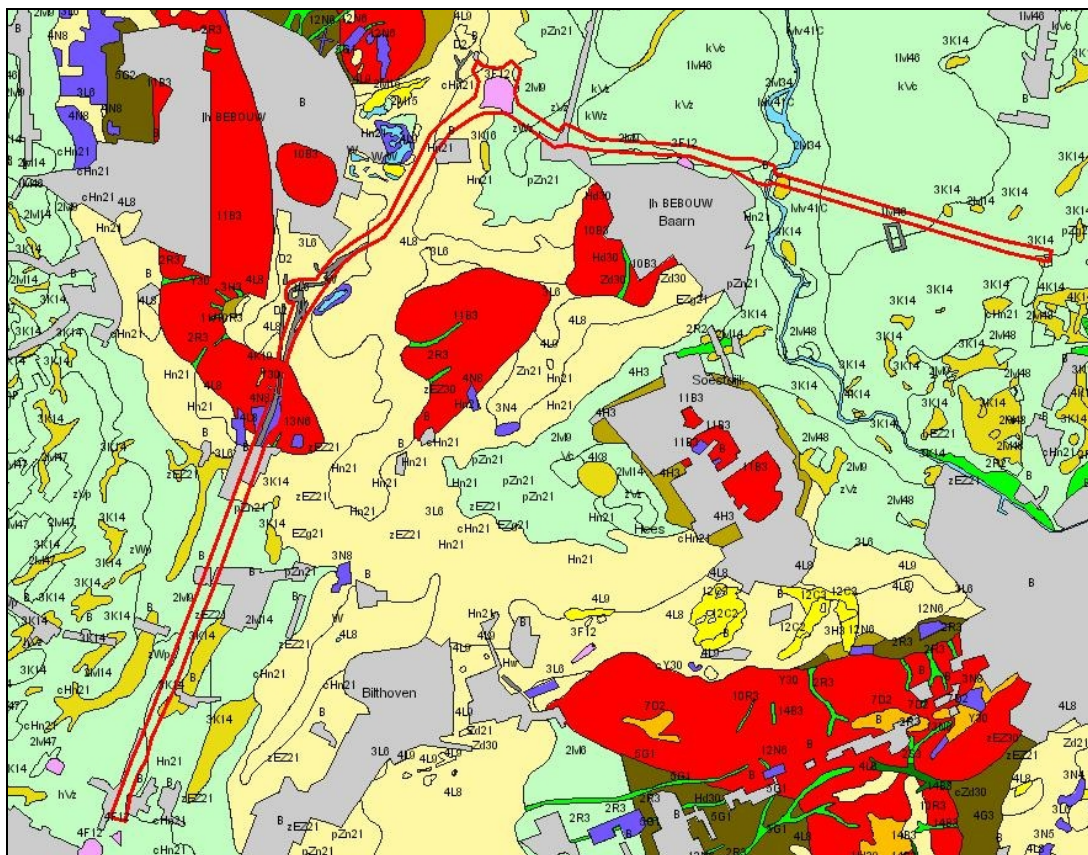
De verbreding van de A1/A27 zal gepaard gaan met het nodige grondverzet. Dit zal voornamelijk plaatsvinden bij het uitgraven van het wegcunet. Afgaande op het ontwerp zoals dat in het OTB is vastgelegd, zal de verbreding over grote delen van het tracé echter binnen het huidige cunet plaatsvinden. Eventueel aanwezige vindplaatsen zullen hier in het verleden al verstoord of worden niet verstoord omdat de bestaande weg op een verhoogd talud ligt.

Echter bij de verbreding van het talud of de aanleg van nieuwe taluds zal in de meeste gevallen eerst de bovengrond worden afgegraven alvorens grond wordt aangebracht. Daarnaast zullen kabels en leidingen moeten worden verlegd en worden nieuwe greppels gegraven. De mogelijk aanwezige archeologische resten in het plangebied zijn overwegend niet diep gelegen (direct onder de bouwvoor), waardoor ze bij al het bovengenoemd grondverzet verstoord kunnen worden.

2.3 Landschappelijke situatie

Geologie⁴

Gedurende een groot deel van het Pleistoceen hebben de voorlopers van de Maas en vooral de Rijn grote hoeveelheden grof zand en grind aangevoerd, tot ver ten noorden van het huidige afzetgebied van deze beide rivieren. Tijdens voorlaatste ijstijd, het *Saalien*, breidde de noordelijke ijskappen zich uit tot binnen de huidige Nederland, ruwweg tot aan de lijn Arnhem-. Hierbij drong een ijslob vanuit het noorden de Gelderse Vallei binnen en drukte het eerder afgezette rivierzand omhoog. Het opgestuwde materiaal aan de westzijde van de ijslob vormde op deze wijze de Utrechtse Heuvelrug en de heuvels van het Gooi (zogenaamde stuwwallen). Bij het afsmelten van het landijs liep het smeltwater over de laagste stuwwallen heen (van oost naar west), waardoor achter deze heuvelruggen fluvioglaciale smeltwaterafzettingen (*sandrs*) ontstonden (zie ook afbeelding 3).

Afbeelding 3. Uitsnede uit de geomorfologische kaart met daarop de ligging van het plangebied in rood. Ten westen van het plangebied is, in bruin en groen, een sandr aangegeven. (Bron: ARCHIS/Alterra)

⁴ Meens, 2010

Een voorbeeld hiervan is het Spanderswoud bij Hilversum. In de laatste ijstijd (het *Weichselien*) bereikten de uitlopers van de ijskappen Nederland weliswaar niet, maar heerste er gedurende de koudste fase wel een poolklimaat. Door het ontbreken van vegetatie werd veel zand verplaatst door de wind. Dit (dek)zand is afgezet in de vorm van paraboolvormige duinen, waarvan de ruggen nog zichtbaar zijn in het landschap.

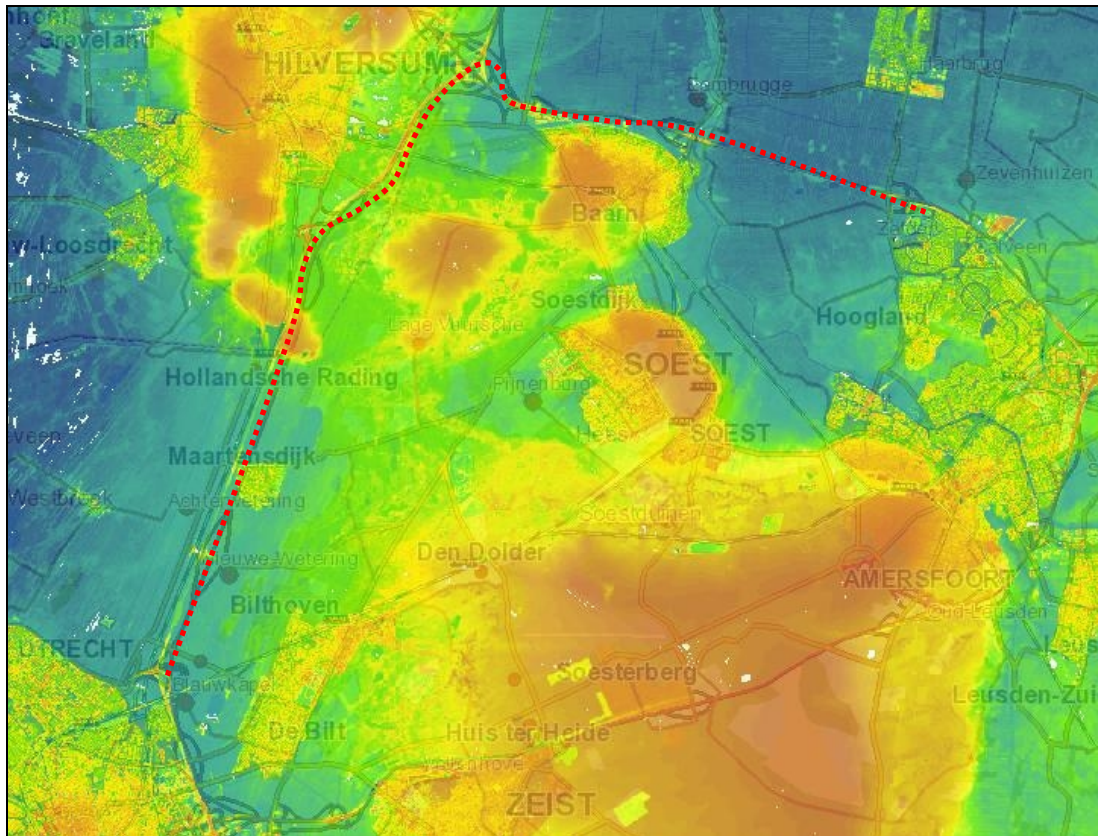
Met de klimaatsverbetering aan het einde van het Weichselien eindigt de periode van de ijstijden en vangt het Holoceen aan (ongeveer 10.000 jaar geleden - heden). Hierdoor smolten de ijsmassa's en steeg de zeespiegel geleidelijk. Als gevolg hiervan steeg ook de grondwaterspiegel en werd het laag liggende dekzandgebied aan de westzijde van de stuwwallen steeds natter. De stijging van de gemiddelde jaartemperatuur maakte het mogelijk dat zich op deze natte gronden een welige vegetatie van mossen, grassen en kruiden ontwikkelde en dat soms zelfs moerasbossen ontstonden. In dit vochtige gebied ontstond zo een dikke laag veen op het dekzand. Vanaf de middeleeuwen heeft men in het veenlandschap op grote schaal afgegraven voor de productie van turf. Veenontginning heeft voornamelijk in het westen van het plangebied (nabij de A27) plaatsgevonden.

Op de stuwwallen en dekzanden ontwikkelde zich met de klimaatsverbetering aan in het begin van het Holoceen bosvegetatie, eerst met name den en berk, later zullen eiken en beuken gaan overheersen. Vanaf de laat-neolithicum zal de mens het landschap steeds meer gaan beïnvloeden met name door houtkap om ruimte te scheppen voor akkers en bewoning. Op plaatsen waar de lokale vegetatie door de mens en vee is aangetast zijn sommige dekzandgebieden in het holoceen weer gaan stuiven. Zo zijn de stuifzanden ontstaan, die gekenmerkt worden door een sterk en onregelmatig reliëf met hoogteverschillen van enkele meters op korte afstand. In de 19^e en begin 20^e eeuw zijn veel van dit soort stuifzandgebieden beplant met dennenbossen om de verstuiving tegen te gaan.

Geomorfologie en AHN

Op de geomorfologische kaart van Nederland (afbeelding 3) zijn de verschillende vormeenheden te zien die het plangebied kruist. Opvallend hierbij zijn de hoge stuwwallen (11B3, rood), met daar omheen gordeldekzandwellingen en lage landduinen (respectievelijk 3L6 en 4L8, beige). Samen vormen deze eenheden de Utrechtse heuvelrug die, zoals hierboven besproken, gevormd is door het landijs tijdens de Saale-ijstijd.

In de Eemvallei, ten oosten van Eemnes, is voornamelijk sprake van vlakten van verspoelde dekzanden (2M9, al dan niet vervlakt door veen of overstromingsmateriaal, 2M14) en ontgonnen veenvlaktes (1M46); beide mintgroen.

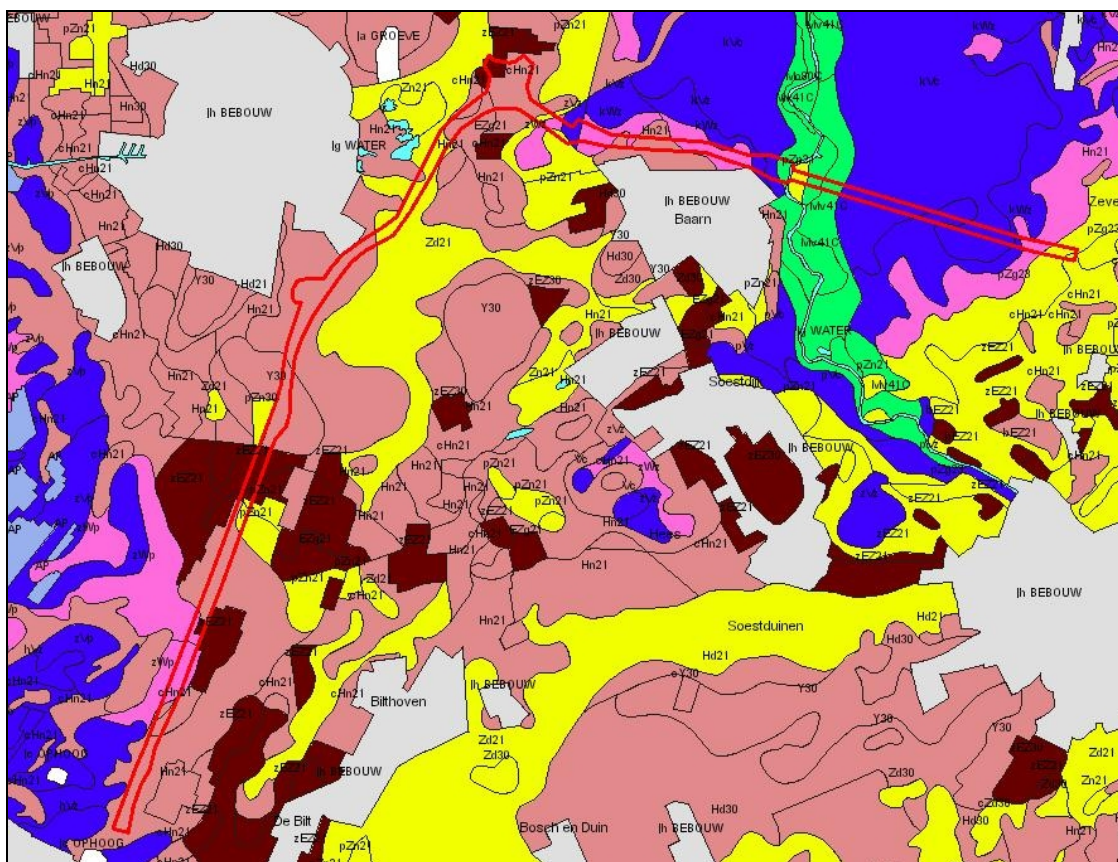

Afbeelding 4. Kaartbeeld van het AHN met daarop de globale ligging van het plangebied in rood. De hoogteverschillen zijn duidelijk zichtbaar, waarbij oranje/rood hoger gelegen gebieden aanduidt en blauw/groen de lager gelegen zones. (Bron: ahn.nl/viewer)

Op het kaartbeeld van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is het landschapsreliëf goed te zien (zie afbeelding 4 en kaartbijlagen 246968-AHN-A1 en 246968-AHN-A27): ter hoogte van Hollandse Rading kruist het plangebied de Utrechtse Heuvelrug, een stuwwal met een hoogte van ongeveer 10,8 m +NAP, terwijl het nabijgelegen Maartensdijk een gemiddelde hoogte heeft van 0,5 m +NAP. De gordeldekzandwellingen ten zuidoosten van Hilversum hebben een hoogte variërend van 2 tot ongeveer 3,5 m +NAP; de Eemvallei heeft een hoogte variërend van 0,6 tot 0,2 m -NAP.

Bodem en grondwater

Het huidige tracé van de A27 ligt in het zuiden, ten noorden van Utrecht, op veen-op-dekzandgronden. In dit gebied zijn tot op heden in de ondergrond vlaktes van verspoelde dekzanden, delen van dekzandruggen en gordeldekzandruggen terug te vinden. In deze leemarme of zwak lemige fijne zandgronden hebben zich podzolbodems gevormd (Hn21). Het traject Utrecht-Nieuwe wetting (km 83,1-86,2) van de A27 is aangelegd op leemarm of zwak lemig fijne dekzandgronden waarin zich laarpodzolgronden hebben gevormd bij een grondwatertrap III. Vanaf Nieuwe Wetering naar het noorden bevinden zich ter plaatse van de huidige A27 op het traject tussen Nieuwe Wetering en de aansluiting van de N415 bij Hilversum eerst hoge zwarte enkeerdgronden (zE21) bij een grondwatertrap VI (km 89,2-90,4). Iets verderop liggen holtpodzolgronden van grof zand waarbij het grind ondieper dan 40 cm -mv begint met een grondwatertrap VII (km 90,4-92,0). Deze worden opgevolgd door veldpodzolgronden van leemarm en zwak lemig fijn zand met een grondwatertrap VII (km 92,0-94,5). Rond de N415 (km 94,5) liggen vergraven veldpodzolgronden met een grondwatertrap VII. Ten noorden van de N415 ligt een traject van circa 3 km op duinvaaggronden van leemarm en zwak lemig fijn zand met een grondwatertrap VII (km 94,5-97,25). Knooppunt Eemnes is aangelegd op laarpodzolgronden van leemarm en zwak lemig fijn zand met een grondwatertrap III. De grondwatertrappen met de bijbehorende grondwaterstanden worden in tabel 1 uiteengezet.

Afbeelding 5. Uitsnede uit de bodemkaart van Nederland met daarop de ligging van het plangebied in rood. (Bron: ARCHIS)

De huidige A1 tussen knooppunt Eemnes en knooppunt Hoevelaken is aangelegd op een bodemkundig divers landschap. Ten noorden van Baarn liggen moerige gronden en podzolbodems. Aan weerszijden van de rivier de Eem zijn kalkarme drechtvaaggronden te vinden (Mv41C). Hier is grondwatertrap I vastgesteld. Verder van de Eem af zijn waardveengronden op zeggeveen aanwezig; evenals rietzeggeveen en (mesotroof) broekveen (KV), met grondwatertrap II. Op het traject tussen de N199 en Knooppunt Hoevelaken wisselen beekerdgronden en laarpodzolgronden elkaar af. De grondwatertrap is hier III.

	I	II	III	IV	V	VI	VII
GHG			15-40	<40	>30	40-80	>80
GLG	<50	50-80	80-120	80-120	>120	>120	>120

Tabel 1. Grondwatertrappen met daarin de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) en de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG).

2.4 Bewoningsgeschiedenis, historische situatie en mogelijke verstoringen

Bewoningsgeschiedenis Utrechtse Heuvelrug

Het landschap van de Utrechtse Heuvelrug vormde reeds vanaf het laat paleolithicum (33.000-8.800 voor Chr.) een geliefde woonplaats voor jager-verzamelaars. In deze periode was het landschap te vergelijken met huidige open toendralandschappen, waarin grote kudden rendieren migreerden. De mens leefde destijds in kleine, mobiele groepen, aangepast aan de leefwijze van hun voornaamste

prooidieren. Op de stuwwallen van de Utrechtse Heuvelrug zijn verschillende vindplaatsen van deze 'rendierjagers' bekend, voornamelijk kampjes die slechts gedurende een korte periode zijn gebruikt.⁵ In het mesolithicum (8000-4900 voor Chr.), dat samenvalt met de klimaatverbetering die het begin van het holoceen markeert, raakt het dekzandgebied snel dicht begroeid met bos. Dit heeft grote invloed op het leefpatroon van de mens. Nieuwe methoden van voedselvoorziening worden ontwikkeld, zoals visvangst en jacht op kleiner wild en vogels. De mens leefde nog steeds in kleine, veelal seizoensgebonden kampjes.

Gedurende het neolithicum (4900-2000 voor Chr.) schakelde men geleidelijk over op landbouw. Dit was een langdurig proces, waarin diverse overgangs- en tussenvormen worden waargenomen. De eerste vaste bewoning vond plaats op de flanken van de stuwwallen. De eerste akkerbouw vond plaats op de hoger gelegen, goed ontwaterde delen van het landschap, met name de dekzandruggen. De laaggelegen delen van het landschap bleven echter van belang voor de jacht en de visvangst.⁶ Ook hadden deze plaatsen vaak een bijzondere functie binnen de leefwereld van de mens. Deze plaatsen hadden vaak een religieuze/rituele functie als offerplaats.

Een gevolg van de aanleg van akkers was de toenemende ontbossing van de zandgronden. Reeds in de bronstijd (2000-800 voor Chr.) ontstaan de eerste heidevelden en verstuivingen op de heuvelrug. Deze ontwikkeling zet door in de ijzertijd (800 - 12 voor Chr.) en de Romeinse tijd (12 voor Chr. - 450 na Chr.). In de ijzertijd leidde dit uiteindelijk tot een akkerbouwsysteem waarbij voortdurend nieuwe akkers werden aangelegd met achterlating van de uitgeputte gronden. Er ontstond in deze periode een landschap met zogenaamde 'zwervende erven' rond een gemeenschappelijk grafveld, en met verspreid in het landschap liggende boerderijen. In de loop van deze periode herstelden de uitgeputte gronden zich, waardoor ze opnieuw in gebruik konden worden genomen. Op de dekzandplateaus ontstaan dan uiteindelijk grote aaneengesloten akkerbouwcomplexen, bestaande uit kleine akkers afgescheiden door aarden walletjes (Celtic Fields).

Na de val van het Romeinse Rijk nam het bevolkingsaantal af, zodanig dat het bos zich enigszins herstelde. Nederzettingen uit de vroege middeleeuwen (450-1050 na Chr.) zijn daarom over het algemeen zeldzaam en minder goed zichtbaar. Vanaf de 6^e eeuw neemt de bevolking weer toe en wordt het landbouwareaal uitgebreid. De dorpskernen concentreren zich in deze periode vooral op de lager gelegen overgangszones aan de rand van de stuwwallen. Rondom de oude dorpen lagen de bouwlandcomplexen. Vanaf de 8^e eeuw na Chr. waren deze gronden continu in gebruik als akkergrond. Om dit mogelijk te maken werden de akkers sterk opgehoogd met plaggen. Dergelijke akkers worden essen of engen genoemd. Achter de escomplexen lagen de woeste, onontgonnen gronden, zoals heidevelden, bossen, hoogveengebieden en lage broekgronden. Deze gronden waren gemeenschappelijk bezit, en werden gebruikt als weidegrond.

De late middeleeuwen (1000-1500 na Chr.) staan vooral in het teken van het ontginnen van de woeste gronden buiten de escomplexen. In het noorden ontstonden vanaf de elfde eeuw enkele kernen op en langs de randen van de stuwwalheuvelds. Hier, bij De Bilt, Baarn en Soest werden vanaf de dertiende eeuw de hoogveengebieden ontgonnen. Door afplaggen en schapenbeweidings ontstonden heidevelden. Begin achttiende eeuw was de Heuvelrug nagenoeg ontbost en in uitgestrekte heidevlakten veranderd.

De stad Utrecht heeft in 1122 na Christus stadsrechten gekregen, als eerste van de noordelijke Nederlanden. Naast een handelsfunctie op de waterroutes van de Rijn en de Vecht werd Utrecht het belangrijkste centrum van bestuur en religie. Als tweede stad volgde ruim een eeuw later Amersfoort, als haven van de Eem en als marktplaats op de oost-west route tussen Holland en Rijnland.

Vanaf de 15^e eeuw werd turf de belangrijkste brandstof, aanvankelijk vooral voor de stad Utrecht. Grootschalige vervening vond plaats vanaf de 17^e eeuw voor het opkomende Amsterdam. Door intensieve turfwinning in de Venen ontstonden in de loop van de 18^e eeuw grote waterplassen. Turfwinning op lokale schaal heeft overal in het veenweidegebied geresulteerd in een patroon van sterk

⁵ Blijdenstijn, 2005

⁶ Louwe Kooijmans, 2005

verbrede scheislotten.⁷ Ten westen van de A27 is de typische verkaveling, die het resultaat was van de turfwinning, nog goed zichtbaar.

Het Vechtplassengebied

Het grootschalige veenontginningslandschap ten oosten van de Vecht is het Vechtplassengebied. Het deel van het Vechtplassengebied dat wordt doorsneden door het studiegebied heet de Oostvechtse veenontginningen. De Oostvechtse veenontginningen worden gekarakteriseerd door de lange, doorgaande kavels en het stelsel van dwarskaden die de opeenvolgende ontginningsstadia laten zien. De met de ontginning opschuivende 'wandelande' dorpen zijn in de 16^e eeuw aan vrijwel alle dwarskaden blijven liggen. Een goed voorbeeld hiervan is Maartensdijk, dat tegen de oostbaan van de A27 aan ligt. Sporen van deze ontginningen kunnen worden aangetroffen rond Groenekan (km 83,9 - 84,2), Nieuwe Wetering (km 86,0 - 86,3), Maartensdijk (km 97,9 - 88,2) en Hollandsche Rading (km 90,25 - 90,55).

Mede door de aanleg van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (zie verderop in deze paragraaf) met haar inundatiegebieden hebben hier geen grootschalige droogmakerijen plaatsgevonden. De forten op de kruisingen van de ontginningslijnen, met de zijkaden van de verschillende ontginningsblokken, vormen de zichtbare elementen van de waterlinie (bijvoorbeeld Fort Blauwkapel, km 83,1). Archeologisch is er weinig bekend over de prehistorie van het deel van het Vechtplassengebied dat door het plangebied doorsneden wordt. Ten oosten van de Vecht is onder natte omstandigheden een metersdik veenpakket gevormd. Aan de voet van de Heuvelrug heeft het veen de Pleistocene dekzanden overdekt; deze laag veen wordt naar het oosten toe steeds dunner. Voor de veengroei woonden er al mensen op de dekzanden: jagers/verzamelaars die hun kamp opsloegen op de hogere dekzandruggen.

Eemland

Kenmerkend voor het Eemland is het open, vrijwel lege polderland, dat het resultaat is van de eeuwenlange strijd tegen het zeewater. Op de rivierduinen en op dekzandruggen zijn sporen aangetroffen van prehistorische bewoning, zoals vuurstenen voorwerpen van circa 6000 jaar oud.⁸ Door stijging van de zeespiegel kon men tweeduizend jaar later echter niet meer wonen in het veengebied. Alleen in het zuiden van het Eemdal en op de aangrenzende hogere gronden was toen nog bewoning mogelijk. Vanaf omstreeks 1250 na Chr. tot ver in de 17^e eeuw is het gebied stapsgewijs noordwaarts bedijkt en ontgonnen in lange, oost-west lopende stroken die nog steeds het landschap bepalen.⁹ Amersfoort ligt binnen het Eemland en is de tweede stad van de provincie Utrecht die stadsrechten kreeg, in 1259.

Een belangrijk historisch element van het plangebied is de aanwezigheid van twee waterlinies: de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Grebbelinie.

Nieuwe Hollandse waterlinie

Als opvolger van de oude Hollandse waterlinie werd vanaf 1815 begonnen met de aanleg van de ruim 80 kilometer lange Nieuwe Hollandse Waterlinie tussen Muiden en de Biesbosch. Met een oostelijke, om de stad lopende fortenring werd Utrecht binnen de verdediging gebracht. Als hoofdverdedigingslijnen dienden de Vecht, de stroomrug ten oosten van Utrecht en de Vaartsche Rijn. Om het oprukken van de vijand te vertragen werd het land ten oosten van de nieuwe linie ingericht als inundatiegebied. Voor het verkrijgen van een vrij schootsveld werden verboden kringen ingesteld, denkbeeldige cirkels rond de forten waarbinnen strenge bebouwingsvoorschriften golden. Eén van de forten van deze linie, fort Blauwkapel, ligt in de buurt (300 meter) van het tracé van de A27 (zie afbeelding 6). Binnen deze contouren ligt een archeologisch terrein van hoge waarde (AMK nummer 11950). De Nieuwe Hollandse Waterlinie als geheel is een rijksmonument.

Grebbelinie

De Grebbelinie is als opvanglinie aangelegd ter vertraging van de vijand vanuit het oosten. Van een in 1589 geplande eerste linie van vijf schansen bij Eembrugge, Amersfoort, Woudenberg,

⁷ Meens, 2010

⁸ Meens, 2010

⁹ Vervloet & Van den Bergh, 2007

Emminkhuizerberg en Rhenen is alleen die bij Woudenberg uitgevoerd. In de periode 1743-1755 werden de eerste werken in de Grebbelinie aangelegd. Tussen de Slaperdijk en Amersfoort wierp men een aarden wal op, waarover troepen zich gemakkelijk konden verplaatsen. Om het waterpeil te beheersen werd een aantal sluizen aangelegd, zoals de Grebbesluis (1743) die een verdedigingswerk in de vorm van een hoornwerk kreeg.

Tussen 1755 en 1806 zijn er verschillende aanpassingen aan de Grebbelinie gedaan en was de linie afwisselend meer en minder belangrijk vanuit een militair strategisch oogpunt. Door het niet meer aanpassen van de linie in de negentiende eeuw is het overgrote deel van de liniewal, de keerkaden en de zeventien aarden verdedigingswerken bewaard gebleven. Wel is door erosie, begroeiing en op enkele plaatsen door verstedelijking het oorspronkelijke beeld aangetast.

Het inundatiegebied van de Grebbelinie snijdt de A1 tussen km 34,8 bij Eembrugge en km 40,3 bij Amersfoort. Er liggen geen verdedigingswerken binnen het plangebied. De Grebbelinie is genomineerd als rijksmonument, maar is dat op dit moment nog niet.

Historische kaarten

De beschikbare historische kaarten voor het plangebied zijn met name bekeken om mogelijke verstoringen binnen het tracé in kaart te brengen.

Op deze kaarten is ook de typerende strokenverkaveling rond de Utrechtse heuvelrug en het westelijk deel van het Eemland te zien, evenals de kampverkaveling ten westen van de Eem. De twee rijkswegen zijn eind jaren '60 aangelegd: op de kadastrale kaart van 1962 zijn alleen nog maar lokale wegen zichtbaar ter plaatse.

Afbeelding 6. Links: topografische kaart van de polder boven Utrecht uit 1879, met daarop Fort Blauwkapel, circa 300 m van de A27. Rechts: topografische kaart van het gebied rond Maartensdijk uit 1910. Hierop is de historische lintbebouwing en de strokenverkaveling goed te zien. (Bron: watwaswaar.nl)

Afbeelding 7. Topografische kaart uit 1859 van lege polderland boven Baarn, waar de A1 doorheen loopt. (Bron: watwaswaar.nl)

Mogelijke verstoringen

Grote delen van het plangebied zijn verstoord, onder meer door de aanleg van de huidige A1 en A27 en de hiermee gepaard gaande afgravingen en bodemingrepen. Over archeologisch onderzoek in het kader van de aanleg van deze wegen is in ARCHIS en EDNA niets teruggevonden. Veel vondsten die in de omgeving van de wegen zijn aangetroffen, liggen niet meer *in situ* maar zijn waarschijnlijk met nederzettingsafval meegevoerd, dat als bemesting over het land uitgereden werd. Net onder Hilversum (waar resten uit het mesolithicum kunnen worden aangetroffen), is veel zand afgegraven ten tijde van de aanleg van de A1 en A27. Bij de aanleg van de A1 in 1969 is het veen afgegraven tot op het zand. Dit betekent dat vondsten die in het dekzand verwacht worden, in principe nog steeds aanwezig kunnen zijn.

Binnen het tracé is voor zover bekend buiten de aanleg van de huidige wegen, geen grootschalige verstoring aanwezig. Hierbij is echter geen rekening gehouden met mogelijke verstoringen die veroorzaakt zijn door het leggen van kabels en leidingen; dit omdat het detailniveau daarvoor te grof is. Wel is een saneringslocatie bekend binnen het plangebied: bij verzorgingsplaats de Slaag langs de zuidbaan van de A1, waar de locatie van het Shellstation gesaneerd is (bij benadering km 37,0-37,1).

Bij de aanleg van de huidige A1 is het cunet gegraven tot op het zand. De dikte van het afgegraven veen was 1,5 à 2 meter. Vervolgens is er een baanlichaam opgespoten met zand, waar het huidige asfalt op ligt. Het cunet is gegraven voor 2x3 rijbanen met een middenberm van 12 meter.

3 Bekende waarden

3.1 Archeologische waarden

Gegevens uit ARCHIS: AMK-terreinen

Binnen (of in de directe omgeving van) het plangebied bevinden zich drie archeologische monumenten. Het gaat om de AMK-terreinen 12259, 2304 en 2294.

AMK-terrein 12259 ligt in Maartensdijk en heeft een hoge archeologische waarde. Het betreft de dorpskern van Maartensdijk, die bestaat uit een ontginningsas met een jachthuis van de bisschop van Utrecht. Maartensdijk was, zoals in hoofdstuk 2 beschreven, een van de zogenaamde wandelende ontginningsdorpen. Het jachthuis is in de 16^e eeuw gebouwd; de nederzetting dateert uit de periode vanaf de late middeleeuwen. Maartensdijk ligt op een dekzandrug in een overwegend laaggelegen gebied.

AMK-terrein 2304 (archeologische waarde) ligt in Laren en betreft een terrein met bewoningssporen uit het mesolithicum (8800 - 4900 voor Chr). Op grond van de vondsten en de bodemkenmerken wordt verwacht dat zich op dit terrein archeologische sporen zullen bevinden uit het mesolithicum.

AMK-terrein 2294 (hoge archeologische waarde) betreft sporen van huis Grimmestein in Baarn.

Het terrein uit de 14^e eeuw ligt op de oostelijke oever van de Eem, ten zuiden van het viaduct over de Eem. In het 'Kastelenboek provincie Utrecht' is het terrein als volgt omschreven:

"Hier ter plaatse stond eens het kasteel Grimmestein, dat volgens een afbeelding in het museum Flehite te Amersfoort een aanzienlijk huis is geweest, rondom in het water gelegen. Het bestond uit meerdere gebouwen en had twee ronde torens ter weerszijden van de ingangspoort. Heerlijke rechten heeft het blijkbaar niet bezeten want als zodanig wordt het niet vermeld."¹⁰

Op het huidige terrein staat nu een boerderij; mogelijk liggen de resten van huis Grimmestein onder de huidige bebouwing.

In de wijdere omgeving van het plangebied bevinden zich nog enkele AMK-terreinen met een datering van het mesolithicum tot de nieuwe tijd, waarbij het zwaartepunt ligt in de middeleeuwen.

Het plangebied wordt eveneens doorkruist door de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Grebbelinie. Het grootste deel van de twee eerder besproken linies (zie paragraaf 2.4) bestond uit lager gelegen delen in het landschap die eenvoudig onder water konden worden gezet. Deze inundatiegebieden zijn geen archeologische, maar wel cultuurhistorische fenomenen. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is op de lijst van bij UNESCO voor te dragen Werelderfgoed geplaatst. De linie is tevens aangewezen als één van de twintig Nationale Landschappen en maakt deel uit van de ruimtelijke hoofdstructuur van Nederland. In september 2009 is de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangewezen als een rijksmonument. Dit betekent dat nagenoeg alle bouwwerken in de linie beschermd worden. Speciale aandacht gaat uit naar de aanwezigheid van forten en de bijbehorende structuren, zoals de wegen tussen de forten. Eén van de forten van deze linie, fort Blauwkapel, ligt in de buurt (300 meter) van het tracé van de A27 (zie ook afbeelding 6). Geen van de forten wordt echter door de verbreding A1/A27 bedreigd.

Gegevens uit ARCHIS: archeologische waarnemingen

Op of direct langs het tracé zijn relatief weinig archeologische waarnemingen gedaan. De waarnemingen die in het verleden zijn gedaan concentreren zich voornamelijk rond de dorpskernen van Hollandse Rading, Maartensdijk en Baarn. Een aantal van deze waarnemingen betreft oppervlaktevondsten op agrarisch bouwland, waaronder een (beschadigde) vuurstenen bijl. De waarnemingen ter plaatse van de dorpskernen zullen verband houden met de ontginningsactiviteiten in de late middeleeuwen. De grootste concentratie waarnemingen in het plangebied ligt in het noordelijk deel (tracé van de A1). Bij de overgang over de Eem (voornamelijk op de oeverwallen) is een aantal neolithische vindplaatsen bekend. Bij de aansluiting Bunschoten-Spakenburg liggen enkele terpen uit de late middeleeuwen.

¹⁰ Anderson, 1993

De waarnemingen uit de iets wijdere omgeving variëren wat betreft type en datering (mesolithicum tot nieuwe tijd). Het gaat hierbij om onder meer keramiek, vlakgraven, vuurstenen werktuigen, een grafheuvel, een huisterp, verschillende soorten natuursteen, nederzettingenresten, metalen voorwerpen, hout en houtskool.

Bij industrieterrein De Drie Eiken in Baarn is een aantal verschillende waarnemingen gedaan tijdens archeologisch onderzoek. Waarneming 26413 betreft neolithische graven (waaronder grafheuvels), mesolithische nederzettingssporen en een laat-middeleeuwse nederzetting met huisplattegronden. De grafheuvel uit het laat neolithicum wordt op basis van de bijgiften toegeschreven aan de laatste fase van de Veluwe Klokbeercultuur. Waarneming 26451 betreft een losse vondst van een klokbeercultuurfragment (deze waarneming ligt op dezelfde coördinaten als waarneming 26413).¹¹ Waarneming 58029 betreft een opgraving uitgevoerd door de ROB. Bij deze opgraving is een grafheuvel van de klokbeercultuur aangetroffen, evenals honderden artefacten en tientallen haardkuilen. Op deze dekzandrug ligt een kleine nederzetting uit het vroeg-neolithicum, wat voor Nederland een zeer zeldzame vondst is.¹²

Waarneming 412038 betreft de plaats van de voormalige boerderij “de Akker” te Amersfoort. Van de dekzandrug waarop deze boerderij gestaan heeft, is de top in het verleden verwijderd. Daarom zijn er alleen nog dieper liggende sporen uit de steentijd bewaard gebleven. Er zijn sporen aangetroffen uit het neolithicum (graven uit de klokbeercultuur), de bronstijd en de middeleeuwen.

Gegevens uit ARCHIS: eerdere onderzoeken

Binnen het huidige plangebied is in het verleden op verschillende locaties archeologisch onderzoek uitgevoerd. Allereerst uiteraard het onderzoek van ARCADIS, waar het onderhavige bureauonderzoek een aanvulling op is.

Ter hoogte van A27 - Zwaluwenberg is, aan weerszijden van de A27 en de spoorlijn, in 2006 een booronderzoek uitgevoerd (A27 km 91,5). Het onderzoek (RAAP) is uitgevoerd naar aanleiding van de aanleg van een ecocorridor. Op basis van de bevindingen is geen vervolgonderzoek aanbevolen.¹³

Voor het Plan Monnikenberg te Hilversum, direct ten westen van de A27, is in 2011 door ADC Archeoprojecten een bureauonderzoek in combinatie met een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Op of in de top van het ter plaatse aanwezige dekzand werden archeologische resten verwacht vanaf het paleolithicum; tijdens het booronderzoek werd op enkele plaatsen een intact podzolprofiel in de top van het dekzand aangetroffen. Ter plaatse van deze onverstoord ondergrond is een vervolgonderzoek geadviseerd.

Direct ten oosten van het plangebied heeft Vestigia BV in 2010 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ter plaatse van het plangebied Drakenburgergracht te Baarn. Op basis van de verhoogde archeologische verwachting is een booronderzoek uitgevoerd, waarbij grotendeels een verstoord bodem is aangetroffen en vrijwel geen archeologische indicatoren. Slechts op een aantal plaatsen is een intact podzolprofiel aangetoond; hier kunnen in theorie nog archeologische resten worden aangetroffen, waardoor ter plaatse een vervolgonderzoek is geadviseerd.¹⁴

Ter hoogte van Baarn is direct ten zuiden van het plangebied in 2007 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd door Vestigia BV (A1 km 31,8 - 32,5; onderzoeksmelding 21520). Vanwege de ligging op een dekzandrug gold een verhoogde trefkans op archeologische resten. Pre- en protohistorisch vondstmateriaal ontbrak echter; van het vondstmateriaal aan de oppervlakte stond niet vast of het in situ lag. Vanwege het ontbreken van vondstmateriaal is aanbevolen om ter plaatse geen vervolgonderzoek uit te voeren.¹⁵

¹¹ Van Haaff, 1983

¹² Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Utrecht: Kroniek 1988.

¹³ Molenaar, 2006

¹⁴ Hessing, 2010

¹⁵ Diepeveen-Jansen, 2007

Onderzoeksmelding 22684 betreft een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd door Oranjewoud BV (A27 km 95,7 - A1 km 30,7). Uit het bureauonderzoek bleek dat in de oostelijke helft van het plangebied, tot en met boerderij De Zandheuvel, dekzandruggen kunnen voorkomen. Deze locaties hebben een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen vanaf de steentijd. Boerderij De Zandheuvel ligt op een dekzandrug, waar enkeerdgronden voorkomen. In het westelijke gedeelte van het plangebied komen verspoelde dekzanden en moerige beekeerdgronden voor. Hier worden geen nederzettingen verwacht. Het advies voor dit gebied is om geen vervolgonderzoek uit te voeren.¹⁶

3.2 Ondergrondse bouwhistorische waarden

Binnen het plangebied zijn, voor zover bekend, op twee locaties bouwhistorische waarden aanwezig. Het gaat hierbij om de weg/spoorbaan bij Maartensdijk uit 1938, een rijksmonument, en een (lokale) weg naar de Vuursche in Hilversum, een provinciaal monument.

¹⁶ Spoelstra & Marinelli, 2007

4 Archeologische verwachting

4.1 Bestaande verwachtingskaarten

IKAW

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is een door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed opgestelde kaart waarop aan de hand van eerder gedane archeologische waarnemingen en de bodemkundige gegevens is aangegeven wat de kans is in een bepaald gebied archeologie aan te treffen: laag, middelhoog of hoog. Zoals de naam al aangeeft gaat het hier - vanwege schaal en extrapolatie - slechts om een ruwe indicatie.

Op de IKAW is het plangebied zowel gekarteerd met een lage, een middelhoge als een hoge archeologische verwachtingswaarde (zie ook bijlage 246968-ARCHIS). Deze (middel)hoge verwachtingswaarde hangt voornamelijk samen met geologische terreinvormen zoals stuwwallen, de verhoogde dekzandruggen en de aanwezigheid van hoge zwarte enkeerdgronden (esdekken).

Provinciale verwachtingskaart Noord Holland

De provincie Noord-Holland heeft geen verwachtingskaart vastgesteld die voor beleid wordt gehanteerd; op de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) zijn slechts de bekende archeologische waarden opgenomen. Zo is één terrein van archeologische waarde aangegeven (voormalig AMK monument 2305). Er vallen verder geen, voor archeologie relevante, cultuurhistorische waarden binnen het Noord-Hollandse deel van het plangebied.

Provinciale verwachtingskaart Utrecht

In 'Tastbare Tijd' is een Cultuurhistorische hoofdstructuur voor de provincie Utrecht opgenomen met daarop ook gebieden met een (middel)hoge archeologische verwachtingswaarde (zie afbeelding 8). Indien gemeentelijk beleid (nog) niet beschikbaar is, zijn deze gebieden leidend.¹⁷

Het zuidwestelijk deel van het plangebied ligt in een veengebied en doorsnijdt hier een aantal dekzandruggen. Deze liggen hoger in het landschap en waren daarom aantrekkelijke locaties voor bewoning vanaf het mesolithicum. Op de flanken van deze ruggen kunnen sporen van mesolithische vindplaatsen worden aangetroffen. In de periode van 1000 tot 1800 na Chr. is het hoogveengebied ter plaatse ontgonnen, waarvan nog sporen in de ondergrond kunnen worden aangetroffen.

Tussen Hilversum en Amersfoort liggen veengronden, doorsneden door de afzettingen van de rivier de Eem. De natte veengronden waren geen aantrekkelijke plaatsen voor bewoning in de prehistorie. Hier zijn ook geen sporen aangetroffen van (laat-middeleeuwse) bewoning. Tussen Hilversum en Utrecht ligt het Vechtplassengebied, waar zogenaamde 'wandelende' ontginningsdorpen liggen. Maartensdijk, Groenekan, Nieuwe Wetering en Hollandse Rading zijn voorbeelden van dit soort dorpen. In deze regio bevinden zich eveneens forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (bijvoorbeeld Fort Blauwkapel). Op de Cultuurhistorische kaart van de provincie Utrecht is een aantal objecten van provinciale waarde aangegeven. Bijvoorbeeld een kasteel/landhuis aan de Maartensdijk 10 te Maartensdijk (ten westen van de A27) met een zeer hoge waarde en een aantal herenhuizen aan de dorpsweg 50 te Maartensdijk met een hoge waarde.

Voorts worden verschillende aandachtsgebieden weergegeven zoals de strokenverkaveling van het Eemland, de Vechtplassen en de Utrechtse Heuvelrug, de kampverkaveling van het Eemland ten oosten van de Eem en de inundatiekom tussen Groenekan en Maartensdijk.

¹⁷ Blijdenstijn, 2005

Afbeelding 8. Cultuurhistorische atlas Utrecht, met daarop geprojecteerd het plangebied van de A1 en de A27 in rood. (Bron: Blijdenstijn, 2005)

Gemeentelijke verwachtingskaarten

Het plangebied van de A27 en de A1 kruist acht gemeenten, te weten Utrecht, Amersfoort, De Bilt, Hilversum, Laren, Eemnes, Baarn en Bunschoten. De gemeenten Utrecht en Amersfoort hebben een eigen archeologische dienst; Hilversum, Laren, Eemnes en Bunschoten beschikken over een archeologische beleidskaart. De gemeenten Baarn en De Bilt beschikken (nog) niet over eigen archeologiebeleid. Voor dit bureauonderzoek is het tracé van het plangebied over de beschikbare beleidskaarten geprojecteerd, zodat de specifieke verwachting (en het daarbij behorende beleid) op lokaal niveau (per deelgebied) zichtbaar is.

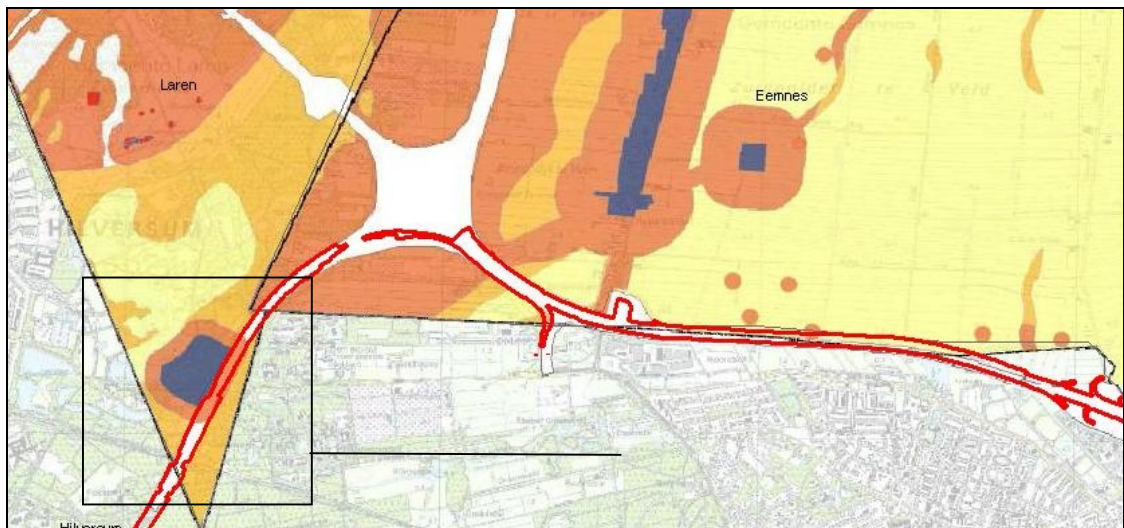
Hierbij zij opgemerkt dat in het kader van een (ontwerp)tracébesluit (O)TB de minister van Infrastructuur en Milieu de bevoegde overheid is en zijn bevoegdheid met betrekking tot archeologie heeft gedelegeerd aan de RCE. Dit betekent dat de RCE het selectiebesluit kan formuleren en hierbij in principe kan afwijken van de beleidsvoorschriften van de betreffende gemeenten. Met name wanneer, zoals in onderhavig geval, lange tracés diverse gemeenten doorsnijden met verschillende beleidsvoorschriften kan er bijvoorbeeld voor gekozen worden een consistente onderzoeksofzet te hanteren voor het gehele tracé. Dit betekent dat de in deze paragraaf genoemde gemeentelijke vrijstellingsgrenzen en/of verplichtingen tot onderzoek niet (altijd) één op één zijn overgenomen in het uiteindelijke advies zoals verwoord in paragraaf 4.3 en 5.2. Overigens wordt ook met het uitvoeren van dit bureauonderzoek voldaan aan de onderzoeksplicht zoals gesteld in beleidsregels van enkele van de betreffende gemeenten.

Op de waardenkaart van de gemeente Utrecht (waar het meest zuidelijke puntje van de A27 ligt) heeft het plangebied geen archeologische verwachtingswaarde meer (dit op basis van reeds uitgevoerd onderzoek en verstoringen). Ter plaatse is derhalve geen vergunning en dus ook geen onderzoek noodzakelijk.

De gemeenten Baarn en De Bilt hebben (nog) geen beleidskaart.

In Hilversum is op grond van de archeologische verwachtingskaarten vastgesteld vanaf welke verstoringsmaat rekening moet worden gehouden met archeologie en archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd. De gebieden met een hoge, middelhoge en lage archeologische verwachting zijn nader gespecificeerd in verschillende archeologieregimes: in een archeologisch terrein geldt een onderzoeksplicht vanaf 50 m² en dieper dan 0,4 m -mv; in gebieden met een middelhoge verwachtingswaarde is onderzoek verplicht bij ingrepen vanaf 500 m² en dieper dan 0,2 m -mv. Voor ingrepen in de nabijheid van eerdere vondstmeldingen dient altijd overleg te worden gepleegd. Binnen Hilversum worden eveneens gebieden met een lage, een middelhoge en een hoge verwachtingswaarde gekruist binnen het archeologieregime van het zuidoostelijk bosgebied, het onbebouwde gebied van Hilversum. Uit de beleidstekst van de gemeente volgt dat bij alle MER-procedures archeologische onderzoek noodzakelijk is.

Voor de gemeenten Laren en Eemnes (gezamenlijke beleidskaart, afbeelding 10) geldt eveneens dat het plangebied zones met zowel een lage, een middelhoge als een hoge verwachtingswaarde kruist. Ook grenst de Rijksweg A27 aan een AMK-terrein. Het tracé binnen de gemeente Eemnes heeft geen archeologische verwachting meer (dit op basis van reeds uitgevoerd onderzoek en verstoringen) en is derhalve vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Voor gebieden binnen de gemeente Laren met een lage verwachtingswaarde geldt een onderzoeksplicht bij bodemversturende ingrepen groter dan 2500 m² en dieper dan 0,5 m -mv. Voor gebieden met een middelhoge verwachtingswaarde is dit 500 m² en eveneens 0,5 m -mv; voor gebieden met een hoge verwachtingswaarde geldt een onderzoeksplicht bij bodemverstoringen groter dan 200 m² en dieper dan 0,3 m -mv. Voor het AMK-terrein geldt een onderzoeksplicht bij bodemversturende ingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 0,3 m -mv.

Afbeelding 10. Uitsnede uit de beleidskaart van de gemeenten Laren en Eemnes, met daarop de ligging van het plangebied (deelgebied 5) geprojecteerd in rood. Het bestaande tracé is vrijgesteld van onderzoek, terwijl aan weerszijden een middelhoge tot hoge verwachting geldt in het westelijk deel en een lage verwachting in het oostelijk deel (gemeente Eemnes). (Bron: gemeente Laren)

Voor de gemeente Bunschoten (oostelijk deel A1) geldt dat zowel gebieden met een lage, een middelhoge en een hoge archeologische verwachting worden gekruist. Hierbij geldt een onderzoeksplicht voor projecten van respectievelijk 10.000 m², 500 m² en 100 m², alle met een verstoringsdiepte vanaf 0,3 m -mv.

Ook binnen de gemeente Amersfoort kruist het plangebied zowel zones met een lage, een middelhoge als een hoge verwachtingswaarde. Bijbehorend beleid geeft aan dat hiervoor een onderzoeksplicht geldt van respectievelijk 10.000 m², 500 m² en 100 m², alle met een verstoringsdiepte vanaf 0,3 m -mv. Het

beleid is samen met het beleid van de naastgelegen gemeente Bunschoten geprojecteerd onder het plangebied (zie afbeelding 11).

Afbeelding 11. Het plangebied binnen de gemeenten Amersfoort en Bunschoten (deelgebied 9) met het gemeentelijke archeologiebeleid.

4.2 Archeologische verwachting

Paleolithicum

Archeologische waarden uit het paleolithicum kunnen overal in het plangebied waar dekzand aanwezig is aangetroffen worden vanaf het maaiveld tot op onbekende diepte. Dit is met name het geval in de gestuwde afzettingen bij de Heuvelrug. Naar verwachting is de dichtheid van deze vindplaatsen op basis van bekende waarnemingen in het plangebied echter zeer laag.

Mesolithicum

Vindplaatsen uit het mesolithicum kunnen worden aangetroffen ter plaatse van goed ontwaterde dekzandgronden (podzolgronden). Het centrum van dit soort vindplaatsen ligt op de top of op het hogere deel van de flanken van een dekzandrug. Deze vindplaatsen zijn overblijfselen van tijdelijke jachtkampen van jager/verzamelaars. De grondsporen die er kunnen voorkomen zijn gemiddeld van omvang (circa 1 tot 3 meter doorsnede en circa 10 tot 50 cm dik). De sporen bestaan meestal uit één of meerdere haardplaatsen, ondiepe kuilen en houtskoolconcentraties. Vuurstenen artefacten kunnen over een vrij grote oppervlakte worden aangetroffen. Het vuurstenen vondstmateriaal bestaat veelal uit een relatief groot aantal stukjes afval van vuursteenbewerking en een veel kleiner aantal gebruiksvoorwerpen zoals spitsen en schrabbers. Vaak is een deel van het materiaal verbrand, waardoor determinatiekenmerken sterk vervaagd zijn.

Neolithicum

Het neolithicum wordt gekenmerkt door een meer sedentaire levenswijze dan men in het mesolithicum kende. Vanaf deze periode kan ook aardewerk worden aangetroffen, evenals grondsporen van huisplaatsen en graven. De kans is enigszins groter dat een bewoningslaag herkenbaar is (afhankelijk van de plaatselijke ondergrond).

Middeleeuwen

Bewoningssporen van laat-middeleeuwse vindplaatsen kunnen overal in het landschap worden aangetroffen: in deze periode past de mens meer dan voorheen het landschap aan zijn wensen aan. Eén van de kenmerken van laat-middeleeuwse bewoning in veengebieden is lintbebouwing: een reeks huisplaatsen die naast elkaar zijn gebouwd op langgerekte kavels en op deze manier een lint vormen. Bij huisplaatsen kunnen niet alleen grondsporen zoals een haardplaats, afvalkuilen en wandgreppels in de ondergrond worden aangetroffen, maar ook bewoningslagen. Artefacten bestaan waarschijnlijk vooral uit aardewerk, maar ook houtskool, as, bot, metaal en leren, stenen of houten voorwerpen kunnen worden aangetroffen.

Voor de bronstijd, de ijzertijd, de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen is de verwachting in het gehele plangebied laag.

4.3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Deelgebied 1 (km 83-86)

Datering

Mesolithicum - neolithicum en late middeleeuwen.

Diepteligging

In de top van de dekzandrug, op de grens met het veen worden eventuele resten uit het mesolithicum - neolithicum verwacht: vanaf onderkant bouwvoor tot ca. 1,5 m -mv. Voor de late middeleeuwen geldt dat eventuele artefacten zich in het veen zullen bevinden, vanaf ongeveer 0,3 m -mv.

Locatie

Mesolithicum - neolithicum: dekzandrug zoals gekarteerd op de geomorfologische kaart (middelhoge verwachting).

Deelgebied 2 (km 86-89)

Datering

Late middeleeuwen/nieuwe tijd

Diepteligging

In principe mogelijke vanaf maaiveld

Locatie

Bewoningslint van Maartensdijk

Deelgebied 3 (km 89-91.5)

Datering

Mesolithicum - neolithicum (evt. ook nog paleolithicum), late middeleeuwen.

Diepteligging

In de top van het pleistocene zand (stuwwal/gordeldekzandwellingen) kunnen archeologische resten uit de vroege prehistorie worden aangetroffen. Deze liggen waarschijnlijk net onder de bouwvoor in de top van het dekzand, gestuwde afzettingen. Vondsten kunnen zich ook al in de bouwvoor bevinden.

Ter plaatse van Hollandse Rading komen ook enkeerdgronden (plaggendekken) voor (km 89,5 - km 90,5); de eventuele prehistorische vondsten zullen hier onder dit dek worden aangetroffen (ca. 0,5 tot 1,5 m -mv).

Locatie

Artefacten uit het mesolithicum - neolithicum kunnen op de stuwwal of gordeldekzandwelingen worden aangetroffen (middelhoge verwachting). Resten uit het paloelithicum mogelijk nog op de stuwwal.

Deelgebied 4 (km 91.5-94)

Datering

Mesolithicum - neolithicum

Diepteligging

In de top van het pleistocene zand (met name gordeldekzandwelingen; in uiterste zuiden nog stuwwal) kunnen archeologische resten uit de vroege prehistorie worden aangetroffen. Deze liggen waarschijnlijk net onder de bouwvoor in de top van het dekzand, gestuwde afzettingen. Vondsten kunnen zich ook al in de bouwvoor bevinden. Plaatselijk kan een dun plaggendek aanwezig zijn (waarschijnlijk < 0,5 m).

Locatie

Artefacten uit het mesolithicum - neolithicum kunnen op de stuwwal (uiterste zuiden) of gordeldekzandwelingen worden aangetroffen (middelhoge verwachting). Resten uit het paloelithicum mogelijk nog op de stuwwal.

Deelgebied 5 (km 94-98)

Datering

Mesolithicum - neolithicum

Diepteligging

In de top van de pleistocene zand (lage landduinen, gordeldekzandwelingen) kunnen archeologische resten uit de prehistorie worden aangetroffen. Deze liggen waarschijnlijk net onder de bouwvoor in de top van het dekzand, gestuwde afzettingen. Vondsten kunnen zich ook al in de bouwvoor bevinden. Plaatselijk kan een dun plaggendek aanwezig zijn (waarschijnlijk < 0,5 m).

Locatie

In de top van de gordeldekzandwelingen en (in mindere mate) lage landduinen. Voor het binnen dit deelgebied aanwezige AMK-terrein (2304) geldt een hoge verwachting voor nederzettingssporen uit het mesolithicum.

Deelgebied 6 (km 29-32)

Datering

Mesolithicum - neolithicum

Diepteligging

In de top van de pleistocene zand (gordeldekzandwelingen) kunnen archeologische resten uit de prehistorie worden aangetroffen. Deze liggen waarschijnlijk net onder de bouwvoor in de top van het dekzand. Vondsten kunnen zich ook al in de bouwvoor bevinden.

Locatie

Op gordeldekzandwellingen in het westen van het deelgebied (tot km 97,5).

Deelgebied 7 (km 23-34.5)

Datering

Mesolithicum - neolithicum

Diepteligging

In top dekzand, onder veenpakket (merendeel < 1,2 -mv).

Locatie

Archeologische resten worden met name op de dekzandrug (en de flanken ervan) onder veenpakket.

Deelgebied 8 (34.5-37.5)

Datering

Mesolithicum - neolithicum

Diepteligging

Ter plaatse van kleiafzettingen van de Eem direct onder de bouwvoor; vondsten al mogelijk in de bouwvoor. Voor het overige ligt het dekzand te diep; alleen ter hoogte van km 37 - km 37,5 zit een mogelijke dekzandkop in de ondergrond (< 1,2 m -mv)

Locatie

Artefacten uit het mesolithicum - neolithicum worden met name op de oeverwallen van de Eem verwacht: deze lagen hoger in het landschap en waren derhalve een aantrekkelijke vestigingsplaats. Aan de westzijde van de overgang bij Eembrugge zijn archeologische resten uit het neolithicum aangetroffen.

Verder worden op de top/flanken van dekzandrug/-kop ter hoogte van km 37 - km 37,5 archeologische resten verwacht.

Deelgebied 9 (37.5-40)

Datering

Mesolithicum - neolithicum

Diepteligging

De mesolithische en neolithische resten worden in de top van het dekzand verwacht, direct onder de bouwvoor. Vondsten al mogelijk in de bouwvoor.

Locatie

In dit deelgebied zijn voornamelijk verspoelde dekzanden aanwezig; in het uiterste westen overdekt met een veenpakket. Ter hoogte van km 37 - km 37,5 zit een mogelijke dekzandkop in de ondergrond (< 1,2 m -mv; zie ook Deelgebied 8). Verder is ter hoogte van km 39,2 - km 39,4 nog een dekzandrug/-kop gekarteerd (hoge verwachting, zonder veendek). Deze zone valt echter net buiten het plangebied (tot km 39,2).

Projectnr. 246968
april 2012, revisie 02

5 Conclusies en advies

5.1 Conclusies

De verwachting is dat grote delen van de werkzaamheden aan de rijkswegen plaatsvinden op het tracé van de reeds bestaande weg. Het is dan ook goed mogelijk dat eventueel aanwezige archeologische resten al verstoord zijn tijdens de aanleg van de bestaande A27 en A1. Zolang de bodemingrepen plaatsvinden in geroerde grond, is de archeologische verwachting laag. Voor sommige deelgebieden geldt dat de eventuele verstoring nog in kaart gebracht moet worden.

Voor enkele zones binnen het tracé geldt een middelhoge of hoge verwachtingswaarde voor resten uit het mesolithicum, neolithicum of de late middeleeuwen. Dit is uiteengezet in paragraaf 4.2. In de kaartbijlage is zijn deze verwachtingszones per deelgebied gevisualiseerd (zie de kaartbijlagen 246968-DG1 t/m -DG9).

5.2 (Selectie)advies

Geadviseerd wordt om de gebieden waarvoor een lage verwachtingswaarde geldt op basis vrij te geven voor wat betreft archeologie.

Voor de deelgebieden waar sprake is van een (middel)hoge verwachtingswaarde wordt geadviseerd een verkennend booronderzoek uit te voeren om de bodemopbouw (onder andere de aan- of afwezigheid van deels intact podzolprofiel) en eventuele verstoringen in kaart te brengen.

Voor de locaties waar geboord zou moeten worden is ook rekening gehouden met de verstoringen (van de ongeroerde ondergrond) zoals die uit het Ontwerp Tracébesluit (waarbij ook de dwarsprofielen van de nieuwe situatie zijn bestudeerd) naar voren komen. De verkennende boringen zijn in eerste instantie alleen voorzien voor delen binnen het geplande tracé waar verstoring van de ondergrond plaatsvindt, met name in de vorm van het graven van (berm)greppels en het uitgraven van cunetten bij de aanleg/verbreding van de weg en nieuwe taluds of verbreding van bestaande taluds. Graafwerkzaamheden binnen bestaande taluds en/of binnen het bestaande wegcunet vallen hierbuiten.

Naast bovenstaande overwegingen is in een overleg met Oranjewoud, Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed het volgende overeengekomen:¹⁸

- in de zones met een (middel)hoge verwachting waar verstoring zal plaatsvinden (zie boven) dienen op één raai ter plaatse van de geplande verstoring elke 50 m een boring te worden uitgevoerd;
- bij zones met een (middel)hoge verwachting waar boringen zijn voorzien en die grenzen aan een zone met een lage verwachting zal de boorraai met 100 m worden verlengd om de overgang tussen deze zones beter in kaart te kunnen brengen;
- in de zone met een middelhoge verwachting tussen km 89 en km 92 (gordeldekzandwelingen/stuwwal) dient ook te worden geboord buiten de volgens het OTB te verstoren zones; hier dan wel elke 100 m i.p.v. 50 m;
- ter hoogte van AMK-terrein 2304 is ook een boorraai voorzien;
- langs het tracé van de A1 (km 31,5- km 34) dient aan beide zijden elke 400 m een boring te worden gezet (verspringend ten opzichte van de tegenoverliggende zijde). Deze boringen zijn vooral bedoeld om de aanname dat bij de aanleg van de A1 over de gehele breedte van het toenmalige cunet het bovenliggende veen tot op het dekzand is afgegraven te toetsen.

¹⁸ d.d. 27-3-2012 bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed te Amersfoort.

Deze te onderzoeken zones zijn eveneens in de kaartbijlagen 246968-DG1 t/m -DG9 opgenomen.

Ook voor vrijgegeven (delen van) plangebieden bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: ARCHIS-meldpunt, telefoon 033-4227682). Een vondstmelding bij de gemeentelijk of provinciaal archeoloog kan ook.

Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
Almere, april 2012

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Anderson, K., K. van der Graaf, J. Orbons & F.A. Perk, 1993: *Verslag van het aanvullend archeologisch onderzoek op drie locaties (in het kader van het landschapsplan van de provincie Utrecht)*. RAAP-notitie 61.

Barends et. al., 1986: *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Berendsen, H.J.A. 2004 (4^e druk): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Blijdenstijn, R., 2005: *Tastbare tijd. Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht*. Utrecht.

Diepeveen-Jansen, M. & K. Klerks, 2007: *Noordschil-Baar, gemeente Baarn*. Vestigia-rapport 396.

Haaff, G. van, 1989: *Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek: Baarn* (p. 60-61).

Hessing, W.A.M. 2010: *Plangebied Drakenburgergracht in de gemeente Baarn; ruimtelijk advies op basis van een inventariserend veldonderzoek*. Vestigia-rapport V798.

Meens, D. 2010: *OTB/MER A27/A1. Bureauonderzoek archeologie*. ARCADIS.

Meens, D. 2010: *OTB/MER A27/A1. Deelrapport archeologie*. ARCADIS.

Molenaar, S 2006: *Plangebied Ecocorridor Hilversum-Zuid*. RAAP-rapport 1414.

Vervloet, S. & J. van den Bergh (red.), 2007: *Eemland in verandering. Ontginning en ruilverkaveling in het gebied van de Eem*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Kaarten

Bodemkaart van Nederland, 1:50000, STIBOKA, kaartblad 31F, 31H
Grote Historische Atlas (1830-1855), Wolters Noordhoff, Groningen
Minuutplan ca. 1830 (<http://www.watwaswaar.nl>)
Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)
Topografisch-militaire kaarten 1879, 1900 (www.watwaswaar.nl)
Erfgoedverordening gemeente Amersfoort
Archeologische waardenkaart gemeente Utrecht
Nota archeologiebeleid gemeente Laren
Archeologische beleidskaart gemeente Bunschoten

Internet

www.watwaswaar.nl
www.bodemdata.nl
www.ahn.nl
www.amersfoort.nl
www.bunschoten.nl
www.debilt.nl
www.utrecht.nl
www.hilversum.nl
www.laren.nl
www.baarn.nl

Projectnr. 246968
april 2012, revisie 02

www.provincie-utrecht.nl
www.noord-holland.nl

Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 1: Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (*homo sapiens*) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk. Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen. Vuursteenmateriaal uit de bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **ijzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (*celtic fields*). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

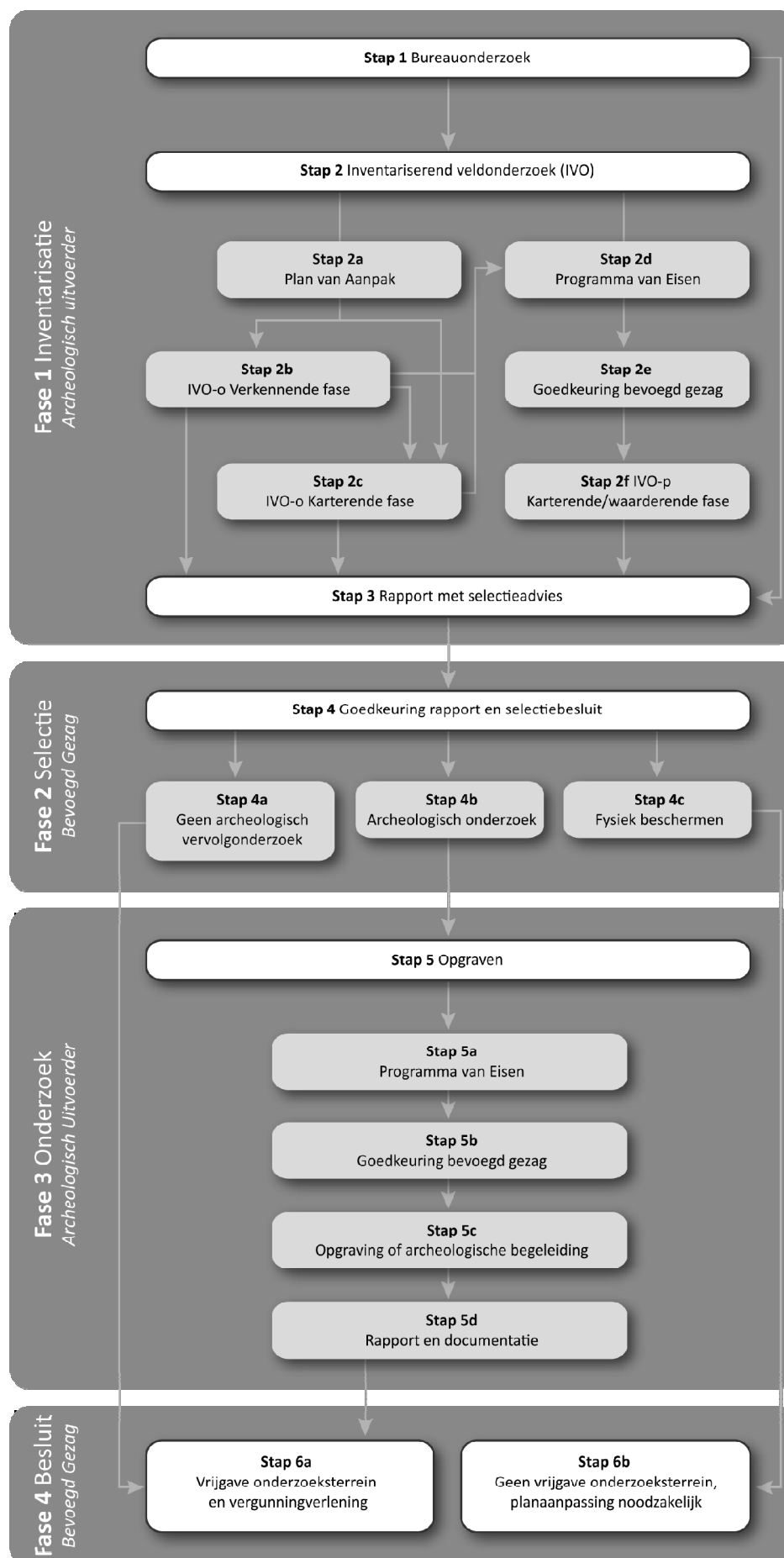
Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde *limes* werden langs de Rijn *castella* (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de vroege middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdlieden. Vanaf de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **nieuwe tijd**.

Bijlage 2: Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

- schematisch overzicht AMZ
- verklarende woordenlijst AMZ

Verklarende woordenlijst Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Archeologische begeleiding (STAP 5c)

Een archeologische begeleiding wordt uitgevoerd wanneer proefsleuven of een opgraving niet mogelijk zijn door bijvoorbeeld civieltechnische beperkingen.

Archeologische indicatoren

Hiermee worden aanwijzingen in de bodem bedoeld die duiden op menselijke activiteiten in het verleden, zoals aardewerkscherven, houtskool, botmateriaal, vondstlagen, etc.

Archis

Archeologisch informatiesysteem voor Nederland. Een digitale databank met gegevens over archeologische vindplaatsen en terreinen.

Bureauonderzoek (STAP 1)

Het bureauonderzoek is een rapportage waarin een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel wordt opgesteld aan de hand van geomorfologische en bodemkaarten, de Archeologische Monumentenkaart (AMK), het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS), historische kaarten en archeologische publicaties.

Fysiek beschermen (STAP 4c)

De archeologische resten blijven in de bodem behouden door bijvoorbeeld planaanpassingen.

Geofysisch onderzoek

Meetapparatuur brengt archeologische verschijnselen in de bodem driedimensionaal in kaart zonder te boren of te graven. Dit kan bijvoorbeeld door radar-, weerstandsonderzoek of elektromagnetische metingen.

Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Dit model geeft op detailniveau voor het plangebied aan wat aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of een inventariserend veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode is om eventueel aanwezige archeologische resten aan te tonen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) (STAP 2)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek worden archeologische waarden in het veld geïnventariseerd en gedocumenteerd. Waar is wat in de bodem aanwezig? De inventarisatie kan bestaan uit een inventariserend veldonderzoek-overig (door middel van een booronderzoek, veldkartering en/of geofysisch onderzoek) en/of een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. Wat de beste methode is, hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaatsen.

Inventariserend veldonderzoek - overig (IVO-o) (STAP 2b of 2c)

Bij een Inventariserend veldonderzoek - overig door middel van boringen (IVO-o) worden boringen gezet door middel van een handboor of guts.

Inventariserend veldonderzoek -proefsleuven (IVO-p) (STAP 2f)

Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar aanwijzingen zijn voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Verkennende fase (STAP 2b)

Wanneer bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen, wordt een inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd. In deze fase wordt onderzocht of de bodem nog intact is, wat de bodemopbouw is en hoe deze invloed heeft gehad op de locatiekeuze van de mens in het verleden. Het onderzoek is bedoeld om kansarme zones om archeologische resten aan te treffen uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor vervolgonderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt meestal uitgevoerd door middel van boringen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Karterende fase (STAP 2c of 2f)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek - karterende fase wordt het plangebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische sporen en/of vondsten. De intensiteit van onderzoek is groter dan in de

verkennende fase, bijvoorbeeld door een groter aantal boringen per hectare of door het aanleggen van proefsleuven.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Waarderende fase (STAP 2f)

Tijdens de waarderende fase wordt aangegeven of de aangetroffen archeologische vindplaatsen behoudenswaardig zijn. Dat betekent dat de aard, omvang, datering, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats(en) wordt vastgesteld. Wanneer de waardering van de archeologische resten laag is, hoeft geen verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het plangebied wordt 'vrijgegeven'. Wanneer de resten behoudenswaardig zijn, wordt in eerste instantie behoud in situ (ter plekke in de bodem) nagestreefd. Wanneer dit door de voorgenomen ontwikkelingen niet mogelijk is, wordt vervolgonderzoek uitgevoerd in de vorm van een opgraving of archeologische begeleiding. Vaak wordt deze fase gecombineerd uitgevoerd met het inventariserend veldonderzoek karterende fase.

Opgraving (STAP 5c)

Wanneer door de toekomstige ontwikkelingen aanwezige archeologische resten in de bodem niet behouden kunnen worden, wordt een opgraving uitgevoerd. Tijdens de opgraving worden archeologische resten gedocumenteerd, gefotografeerd en bestudeerd. Hierdoor wordt informatie over het verleden zo goed mogelijk vastgelegd en behouden.

Plan van Aanpak (PvA) (STAP 2a)

Voor een booronderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) noodzakelijk. Het PvA beschrijft hoe het veldwerk wordt uitgevoerd en uitgewerkt.

Programma van Eisen (PvE) (STAP 2d of 5a)

Voor het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek - proefsleuven, archeologische begeleiding of opgraving is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk. Het PvE beschrijft het doel, vraagstelling en uitvoeringsmethode van het archeologisch onderzoek. Dit document wordt beschouwd als basisdocument voor archeologisch veldonderzoek waarmee de inhoudelijke kwaliteit gewaarborgd wordt. Het PvE wordt goedgekeurd door het bevoegd gezag (gemeente, provincie of het rijk).

Quickscan

In een quickscan wordt geïnventariseerd of en waar archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

Selectieadvies (STAP 3)

In het selectieadvies wordt op archeologisch inhoudelijke argumenten het advies gegeven welke delen van het plangebied vrijgegeven kunnen worden voor verdere ontwikkeling en welke delen behouden of opgegraven moeten worden.

Selectiebesluit (STAP 4)

De bevoegde overheid (gemeente, provincie of soms het rijk) geeft op basis van het selectieadvies aan welke maatregelen genomen worden. De bevoegde overheid kan van het selectieadvies afwijken indien zij dat nodig acht.

Veldkartering

Bij een veldkartering wordt het plangebied systematisch belopen om archeologische oppervlaktevondsten te verzamelen.

Bijlage 3a: AMK-terreinen uit ARCHIS II

monumentnr. 2294

<i>waarde</i>	Terrein van hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	32A 024	<i>complextype</i>	Borg/stins/versterkt huis
<i>provincie</i>	Utrecht	<i>datering van</i>	<i>datering tot</i>
<i>plaats</i>	Baarn	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>gemeente</i>	Baarn		
<i>toponiem</i>	ZUIDEREIND; GRIMMESTEIN		
<i>coördinaten</i>	149701 469910		

monumentnr. 2304

<i>waarde</i>	Terrein van archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	32A A02	<i>complextype</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>provincie</i>	Noord-Holland	<i>datering van</i>	<i>datering tot</i>
<i>plaats</i>	Laren	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
<i>gemeente</i>	Laren		
<i>toponiem</i>	LAARDER WASCHMEER; WEG OVER ANNA'S		
<i>coördinaten</i>	143448 470412		

monumentnr. 12259

<i>waarde</i>	Terrein van hoge archeologische waarde		
<i>kaartblad + volgnr.</i>	32A 066	<i>complextype</i>	Borg/stins/versterkt huis
<i>provincie</i>	Utrecht	<i>datering van</i>	<i>datering tot</i>
<i>plaats</i>	Maartensdijk	Nieuwe tijd: 1500 - 1950	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
<i>gemeente</i>	De Bilt	<i>complextype</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>toponiem</i>	CENTRUM	<i>datering van</i>	<i>datering tot</i>
<i>coördinaten</i>	140430 463369	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950

Bijlage 3b: Waarnemingen uit ARCHIS II

waarnemingsnr.	1493			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Hollandsche Rading	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Hilversum	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>toponiem</i>	BOSBERG			
<i>coördinaten</i>	141600 465700			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1850			
waarnemingsnr.	1495			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Hollandsche Rading	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	BOSBERG			
<i>coördinaten</i>	141600 465500			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1852			
waarnemingsnr.	12041			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Maartensdijk	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>toponiem</i>	NIEUWE WETERING	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	139580 461660	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1972			
waarnemingsnr.	18732			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn	Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC		Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
<i>toponiem</i>	BAARN			
<i>coördinaten</i>	149150 469700			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	05-1987			
waarnemingsnr.	22422			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Hilversum	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Hilversum	Bronstijd: 2000 - 800 vC		Bronstijd: 2000 - 800 vC
<i>toponiem</i>	BOSBERG			
<i>coördinaten</i>	141460 465660			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1983			
waarnemingsnr.	22423			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Grafheuvel, onbepaald	
<i>plaats</i>	Hilversum	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Hilversum	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC		Bronstijd: 2000 - 800 vC
<i>toponiem</i>	SPARRENLAAN 20			
<i>coördinaten</i>	140500 468300			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1986			

waarnemingsnr.	22515		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Onbekend
plaats	Hollandsche Rading	datering van	tot
gemeente	Hilversum	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC	Bronstijd vroeg: 2000 - 1800 vC
toponiem	HENGSTENBERG		
coördinaten	141100 465640		
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: onbepaald		
OM-nr.	-1		
vondstdatum	08-1989		
waarnemingsnr.	22520		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Grafheuvel, onbepaald
plaats	Hilversum	datering van	tot
gemeente	Hilversum	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC	Bronstijd: 2000 - 800 vC
toponiem	SPARRENLAAN		
coördinaten	140500 468370		
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: onbepaald		
OM-nr.	-1		
vondstdatum	1986		
waarnemingsnr.	22521		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Grafheuvel, onbepaald
plaats	Hilversum	datering van	tot
gemeente	Hilversum	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC	Bronstijd: 2000 - 800 vC
toponiem	SPARRENLAAN		
coördinaten	140470 468350		
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: onbepaald		
OM-nr.	-1		
vondstdatum	1986		
waarnemingsnr.	26413		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Grafheuvel, inhumatie
plaats	Onbekend	datering van	tot
gemeente	Baarn	Neolithicum laat B: 2450 - 2000 vC	Neolithicum laat B: 2450 - 2000 vC
toponiem	DE DRIE EIKEN (INDUSTRIETERREIN)	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald
coördinaten	149190 469920	datering van	tot
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
OM-nr.	-1	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
vondstdatum	09-08-1988	type vindplaats	Onbekend
		datering van	tot
		Neolithicum midden: 4200 - 2850 vC	Neolithicum midden: 4200 - 2850 vC
		type vindplaats	Perclering/verkaveling
		datering van	tot
		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
		type vindplaats	Vlakgraf, crematie
		datering van	tot
		Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC	Neolithicum laat A: 2850 - 2450 vC
waarnemingsnr.	26449		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Onbekend
plaats	Onbekend	datering van	tot
gemeente	De Bilt	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
toponiem		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
coördinaten	140100 463000		
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: onbepaald		
OM-nr.	-1		
vondstdatum	1971		

waarnemingsnr.	26450			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Maartensdijk	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Hilversum	Neolithicum midden: 4200 - 2850 vC		Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	140680 465650			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1981			
waarnemingsnr.	26451			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Graf, onbepaald	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn	Neolithicum laat B: 2450 - 2000 vC		Neolithicum laat B: 2450 - 2000 vC
<i>toponiem</i>	INDUSTRIETERREIN DE DRIE EIKEN			
<i>coördinaten</i>	149190 469920			
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	12-07-1988			
waarnemingsnr.	43160			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>plaats</i>	Eembrugge	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	TER EEM ; OCRIET-EILAND	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>coördinaten</i>	149750 471150			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: graafwerk			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1986			
waarnemingsnr.	43166			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Molen	
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>toponiem</i>	EEMSCHE MOLEN ; DE BAARS			
<i>coördinaten</i>	149600 469300			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	09-03-1980			
waarnemingsnr.	43189			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Kerkhof	
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	ST. BONIFACIUSCHOOL			
<i>coördinaten</i>	148700 469500			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: graafwerk			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	03-03-1921			
waarnemingsnr.	43201			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Kasteel	
<i>plaats</i>	Eembrugge	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>toponiem</i>	TER EEM			
<i>coördinaten</i>	149910 470920			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: inspectie			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	14-04-1970			

waarnemingsnr.	43205			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Kerk	
<i>plaats</i>	Eembrugge	<i>datering van</i>		tot
<i>gemeente</i>	Baarn	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	EEMBRUGGE			
<i>coördinaten</i>	149840 470780			
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	9999			
waarnemingsnr.	43212			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Hollandsche Rading	<i>datering van</i>		tot
<i>gemeente</i>	De Bilt	Neolithicum midden: 4200 - 2850 vC		Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC
<i>toponiem</i>	TOLAKKERWEG			
<i>coördinaten</i>	140400 464900			
<i>vondstomstandigheden</i>	Onbekend			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1955			
waarnemingsnr.	43216			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Grafheuvel, onbepaald	
<i>plaats</i>	Hilversum	<i>datering van</i>		tot
<i>gemeente</i>	Hilversum	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>toponiem</i>	MAARTENSDIJKSCHE WEG			
<i>coördinaten</i>	141480 466610			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	12-09-1971			
waarnemingsnr.	43217			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Grafheuvel, onbepaald	
<i>plaats</i>	Hilversum	<i>datering van</i>		tot
<i>gemeente</i>	Hilversum	Neolithicum laat: 2850 - 2000 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
<i>toponiem</i>	SMITHUYSERBOSCH			
<i>coördinaten</i>	142080 467320			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	12-09-1971			
waarnemingsnr.	43286			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Zeldert	<i>datering van</i>		tot
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	ZELDERTSE WEG			
<i>coördinaten</i>	152740 467930			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1979			
waarnemingsnr.	43287			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Zeldert	<i>datering van</i>		tot
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	ZELDERTSE WEG			
<i>coördinaten</i>	153130 467930			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1979			

waarnemingsnr.	43288			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Zeldert	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	ZELDERTSE WEG			
<i>coördinaten</i>	153200 468000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1979			
waarnemingsnr.	43289			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Zeldert	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	ZELDERTSE WEG			
<i>coördinaten</i>	153270 468000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1979			
waarnemingsnr.	43290			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Zeldert	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	ZELDERTSE WEG			
<i>coördinaten</i>	153360 468000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1979			
waarnemingsnr.	43291			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Zeldert	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	ZELDERTSE WEG			
<i>coördinaten</i>	153660 467900			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1979			
waarnemingsnr.	43292			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Huisterp	
<i>plaats</i>	Zeldert	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	ZELDERTSE WEG			
<i>coördinaten</i>	153880 468650			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1979			
waarnemingsnr.	43301			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald	
<i>plaats</i>	Nieuwland	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>	NIEUWLAND			
<i>coördinaten</i>	154700 468400			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	1990			

waarnemingsnr.	44629			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Kasteel	
<i>plaats</i>	Eembrugge	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn		Middeleeuwen: 450 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
<i>toponiem</i>	HUIS TER EEM		Middeleeuwen: 450 - 1500 nC	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC
<i>coördinaten</i>	149900 471000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: geofysisch onderzoek			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	18-01-1995			
waarnemingsnr.	56194			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Kasteel	
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	Drakenburg			
<i>coördinaten</i>	145750 470250			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	8834			
<i>vondstdatum</i>	06-2003			
waarnemingsnr.	57471			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Kasteel	
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>toponiem</i>	Drakenburg			
<i>coördinaten</i>	145742 470280			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: booronderzoek			
<i>OM-nr.</i>	8624			
<i>vondstdatum</i>	30-01-2004			
waarnemingsnr.	58029			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Grafheuvel, onbepaald	
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn		Mesolithicum: 8800 - 4900 vC	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
<i>toponiem</i>	De drie Eiken	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>coördinaten</i>	149080 470000	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: inspectie		Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>OM-nr.</i>	-1		Neolithicum vroeg A: 5300 - 4900 vC	Neolithicum vroeg A: 5300 - 4900 vC
<i>vondstdatum</i>	09-08-1988			
waarnemingsnr.	58137			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Basiskamp/-nederzetting	
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn		Mesolithicum laat: 6450 -4900 vC	Mesolithicum laat: 6450 -4900 vC
<i>toponiem</i>	Baarn, Oost			
<i>coördinaten</i>	149290 469110			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: opgraving			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-08-1988			
waarnemingsnr.	59126			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn		Mesolithicum laat: 6450 -4900 vC	Mesolithicum laat: 6450 -4900 vC
<i>toponiem</i>	DE DRIE EIKEN, TOLWEG			
<i>coördinaten</i>	149130 469830			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: inspectie			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-03-1996			

waarnemingsnr.	59464			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Baarn	Mesolithicum laat: 6450 -4900 vC		Mesolithicum laat: 6450 -4900 vC
<i>toponiem</i>	BESTEVAERWEG			
<i>coördinaten</i>	149480 469410			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: inspectie			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-04-1997			
waarnemingsnr.	59490			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Maartensdijk	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	140100 463000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: onbepaald			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1972			
waarnemingsnr.	105347			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Eemnes	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Eemnes	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	146020 471320			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	20-03-1990			
waarnemingsnr.	105349			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Eemnes	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Eemnes	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>coördinaten</i>	146830 471020			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	06-12-1988			
waarnemingsnr.	105353			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Eemnes	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Eemnes	Onbekend		Onbekend
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	146940 470790			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	07-12-1988			
waarnemingsnr.	105354			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Eemnes	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Eemnes	Onbekend		Onbekend
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	147180 471000			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	15-11-1988			

waarnemingsnr.	105357			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Eemnes	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Eemnes	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	147330 470700			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	06-12-1988			
waarnemingsnr.	105390			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Eemnes	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Eemnes	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	148410 470690			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	09-12-1988			
waarnemingsnr.	105395			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Eemnes	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Eemnes	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	148910 470660			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	09-12-1988			
waarnemingsnr.	105419			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Amersfoort	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	152530 468190			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	23-03-1990			
waarnemingsnr.	105444			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Amersfoort	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	153280 468880			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	21-03-1990			
waarnemingsnr.	105451			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Amersfoort	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	153370 468760			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	21-03-1990			

waarnemingsnr.	105500			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Amersfoort	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Bunschoten	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	155040 468710			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	21-03-1990			
waarnemingsnr.	106706			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Amersfoort	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	Amersfoort	Onbekend		Onbekend
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	153280 468880			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	5412			
<i>vondstdatum</i>	11-07-1990			
waarnemingsnr.	123176			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	140575 464675			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-12-1994			
waarnemingsnr.	123177			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	140700 464500			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979			
waarnemingsnr.	123178			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	139825 464175			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979			
waarnemingsnr.	123179			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	140010 462680			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979			

waarnemingsnr.	123180			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	139900 462400			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979			
waarnemingsnr.	123181			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	139700 461750			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979			
waarnemingsnr.	123182			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	139800 461800			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979			
waarnemingsnr.	123183			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	140450 462320			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979			
waarnemingsnr.	123184			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	140600 462400			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979			
waarnemingsnr.	123185			
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend	
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>		<i>tot</i>
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>				
<i>coördinaten</i>	140550 462200			
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering			
<i>OM-nr.</i>	-1			
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979			

waarnemingsnr.	123186		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>			
<i>coördinaten</i>	140425 461750		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979		
waarnemingsnr.	123194		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Onbekend
<i>plaats</i>	Onbekend	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	De Bilt	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
<i>toponiem</i>			
<i>coördinaten</i>	139900 460725		
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: (veld)kartering		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	01-01-1979		
waarnemingsnr.	401511		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Kasteel
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	Baarn	Paleolithicum: tot 8800 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Zandheuvelweg	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	145740 470280	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: begeleiding	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>OM-nr.</i>	8313	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>vondstdatum</i>	01-02-2005	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd C: 1850 - heden	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
waarnemingsnr.	402637		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Nederzetting, onbepaald
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	Baarn	Nieuwe tijd C: 1850 - heden	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>toponiem</i>	Achterpad, Eemnesserweg 95		
<i>coördinaten</i>	147250 469945		
<i>vondstomstandigheden</i>	Niet-archeologisch: graafwerk		
<i>OM-nr.</i>	-1		
<i>vondstdatum</i>	03-2003		
waarnemingsnr.	402997		
<i>bron</i>	ARCHIS	<i>type vindplaats</i>	Kasteel
<i>plaats</i>	Baarn	<i>datering van</i>	tot
<i>gemeente</i>	Baarn	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>toponiem</i>	Drakenburg	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
<i>coördinaten</i>	145685 470150	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
<i>vondstomstandigheden</i>	Archeologisch: begeleiding	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
<i>OM-nr.</i>	7720	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
<i>vondstdatum</i>	26-10-2004	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd C: 1850 - heden	Nieuwe tijd C: 1850 - heden

waarnemingsnr.	403270	type vindplaats	Kasteel	tot
bron	ARCHIS	datering van		
plaats	Baarn	Paleolithicum: tot 8800 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
gemeente	Baarn	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Drakenburg	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
coördinaten	145740 470280	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
vondstomstandigheden	Archeologisch: begeleiding	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
OM-nr.	8313	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
vondstdatum	18-04-2005	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
waarnemingsnr.	404070	type vindplaats	Motte/kasteelheuvel/vliedberg	tot
bron	ARCHIS	datering van		
plaats	Baarn	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
gemeente	Baarn	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Drakenburg	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
coördinaten	145719 470279	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
vondstomstandigheden	Archeologisch: begeleiding	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
OM-nr.	8313	Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
vondstdatum	07-01-2005			
waarnemingsnr.	404286	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald	tot
bron	ARCHIS	datering van		
plaats	Hilversum	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC		Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
gemeente	Hilversum			
toponiem	Voormalig AMK-terrein			
coördinaten	141400 465880			
vondstomstandigheden	Onbekend			
OM-nr.	-1			
vondstdatum	21-02-2006			
waarnemingsnr.	404703	type vindplaats	Grafheuvel, onbepaald	tot
bron	ARCHIS	datering van		
plaats	Hilversum	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		IJzertijd: 800 - 12 vC
gemeente	Hilversum			
toponiem	Maartendijkseweg			
coördinaten	141490 466455			
vondstomstandigheden	Archeologisch: (veld)kartering			
OM-nr.	-1			
vondstdatum	01-01-2006			
waarnemingsnr.	404958	type vindplaats	Grafheuvel, onbepaald	tot
bron	ARCHIS	datering van		
plaats	Hilversum	Neolithicum: 5300 - 2000 vC		Bronstijd: 2000 - 800 vC
gemeente	Hilversum			
toponiem	Hoorneboegsche Heide; Holleweg; Zui			
coördinaten	140310 467940			
vondstomstandigheden	Archeologisch: inspectie			
OM-nr.	-1			
vondstdatum	1967			

waarnemingsnr.	407040		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Kasteel
plaats	Baarn	datering van	tot
gemeente	Baarn		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
toponiem	DRAKENBURG/ZANDHEUVELWEG 5		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
coördinaten	145700 470200		
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek		
OM-nr.	-1		
vondstdatum	17-06-2003		
waarnemingsnr.	409350		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Kasteel
plaats	Baarn	datering van	tot
gemeente	Baarn		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
toponiem	DRAKENBURG/ZANDHEUVELWEG 5		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
coördinaten	145700 470250		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
OM-nr.	-1		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
vondstdatum	28-07-2003		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
			Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
waarnemingsnr.	410136		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald
plaats	Amersfoort	datering van	tot
gemeente	Amersfoort		Bronstijd: 2000 - 800 vC
toponiem	Nieuwlandseweg nr. 2		Bronstijd: 2000 - 800 vC
coördinaten	153654 467921		Bronstijd vroeg: 2000 - 1800 vC
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving		Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC
OM-nr.	26636		Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC
vondstdatum	17-07-1995		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
			Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
			Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
			Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
waarnemingsnr.	410534		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Onbekend
plaats	Baarn	datering van	tot
gemeente	Baarn		Neolithicum: 5300 - 2000 vC
toponiem			Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
coördinaten	148050 469700		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
OM-nr.	28676		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
vondstdatum	14-05-2008		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Nieuwe tijd C: 1850 - heden
waarnemingsnr.	411879		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald
plaats	Amersfoort	datering van	tot
gemeente	Amersfoort		Paleolithicum: tot 8800 vC
toponiem	Bunschoterstraat 40		Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC
coördinaten	153541 468250		Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
OM-nr.	26780		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
vondstdatum	07-11-1996		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
			Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
			Nieuwe tijd C: 1850 - heden
			Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC

waarnemingsnr.	412024		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Onbekend
plaats	Amersfoort	datering van	tot
gemeente	Amersfoort	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Bunschoterstraat 42		
coördinaten	153519 468557		
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving		
OM-nr.	26777		
vondstdatum	29-10-1996		
waarnemingsnr.	412038		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald
plaats	Amersfoort	datering van	tot
gemeente	Amersfoort	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
toponiem	Nieuwlandseweg 35, "Ganzenboerderij	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
coördinaten	154103 468710	Neolithicum: 5300 - 2000 vC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving	Neolithicum midden B: 3400 - 2850 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
OM-nr.	26638	Bronstijd vroeg: 2000 - 1800 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
vondstdatum	06-03-1997	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Middeleeuwen vroeg D: 900 - 1050 nC	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC
		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd: 1500 - heden
		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd: 1500 - heden	Nieuwe tijd: 1500 - heden
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd C: 1850 - heden	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
waarnemingsnr.	415154		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Economie, onbepaald
plaats	Hilversum	datering van	tot
gemeente	Hilversum	Paleolithicum: tot 8800 vC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Utrechtse Weg		
coördinaten	140622 466871		
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek		
OM-nr.	18738		
vondstdatum	06-09-2006		
waarnemingsnr.	415214		
bron	ARCHIS	type vindplaats	Huisterp
plaats	Eembrugge	datering van	tot
gemeente	Baarn	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Eemweg 33, 35 en 35a		
coördinaten	149850 470820		
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek		
OM-nr.	19246		
vondstdatum	13-10-2006		

waarnemingsnr.	415216			
bron	ARCHIS	type vindplaats	Kerk	
plaats	Eembrugge	datering van		tot
gemeente	Baarn	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
toponiem	Eemweg 33, 35 en 35a			
coördinaten	149850 470775			
vondstomstandigheden	Archeologisch: booronderzoek			
OM-nr.	19246			
vondstdatum	13-10-2006			
waarnemingsnr.	418963			
bron	ARCHIS	type vindplaats	Onbekend	
plaats	Amersfoort	datering van		tot
gemeente	Amersfoort	Romeinse tijd vroeg: 12 - 70 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Nieuwland	Middeleeuwen: 450 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
coördinaten	153570 468100	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: metaaldetector	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
OM-nr.	-1			
vondstdatum	14-12-1995			
waarnemingsnr.	418975			
bron	ARCHIS	type vindplaats	Onbekend	
plaats	Amersfoort	datering van		tot
gemeente	Amersfoort	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Nieuwland	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
coördinaten	154260 467900	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: onbepaald	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
OM-nr.	-1	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
vondstdatum	1995			
waarnemingsnr.	418981			
bron	ARCHIS	type vindplaats	Onbekend	
plaats	Amersfoort	datering van		tot
gemeente	Amersfoort	Bronstijd: 2000 - 800 vC		Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC
toponiem	wijk Nieuwland bij Hoogland			
coördinaten	154250 467980			
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: metaaldetector			
OM-nr.	-1			
vondstdatum	01-05-1995			
waarnemingsnr.	419089			
bron	ARCHIS	type vindplaats	Onbekend	
plaats	Amersfoort	datering van		tot
gemeente	Amersfoort	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Bunschoterstraat 38			
coördinaten	153547 467957			
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: metaaldetector			
OM-nr.	-1			
vondstdatum	07-10-1996			
waarnemingsnr.	419119			
bron	ARCHIS	type vindplaats	Onbekend	
plaats	Amersfoort	datering van		tot
gemeente	Amersfoort	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Bunschoterstraat 38	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
coördinaten	153547 467957			
vondstomstandigheden	Niet-archeologisch: metaaldetector			
OM-nr.	-1			
vondstdatum	08-03-1997			

waarnemingsnr.	422097	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald	
bron	ARCHIS	datering van		tot
plaats	Amersfoort	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
gemeente	Amersfoort	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
toponiem	Bunschoterstraat 38	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
coördinaten	153547 467957	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
OM-nr.	26700	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
vondstdatum	03-07-1996	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden

waarnemingsnr.	422107	type vindplaats	Nederzetting, onbepaald	
bron	ARCHIS	datering van		tot
plaats	Amersfoort	Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
gemeente	Amersfoort	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC		Nieuwe tijd: 1500 - heden
toponiem	Nieuwlandseweg 43	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
coördinaten	154244 468047	Middeleeuwen laat A: 1050 - 1250 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
vondstomstandigheden	Archeologisch: opgraving	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
OM-nr.	26637	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
vondstdatum	13-03-1996	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC

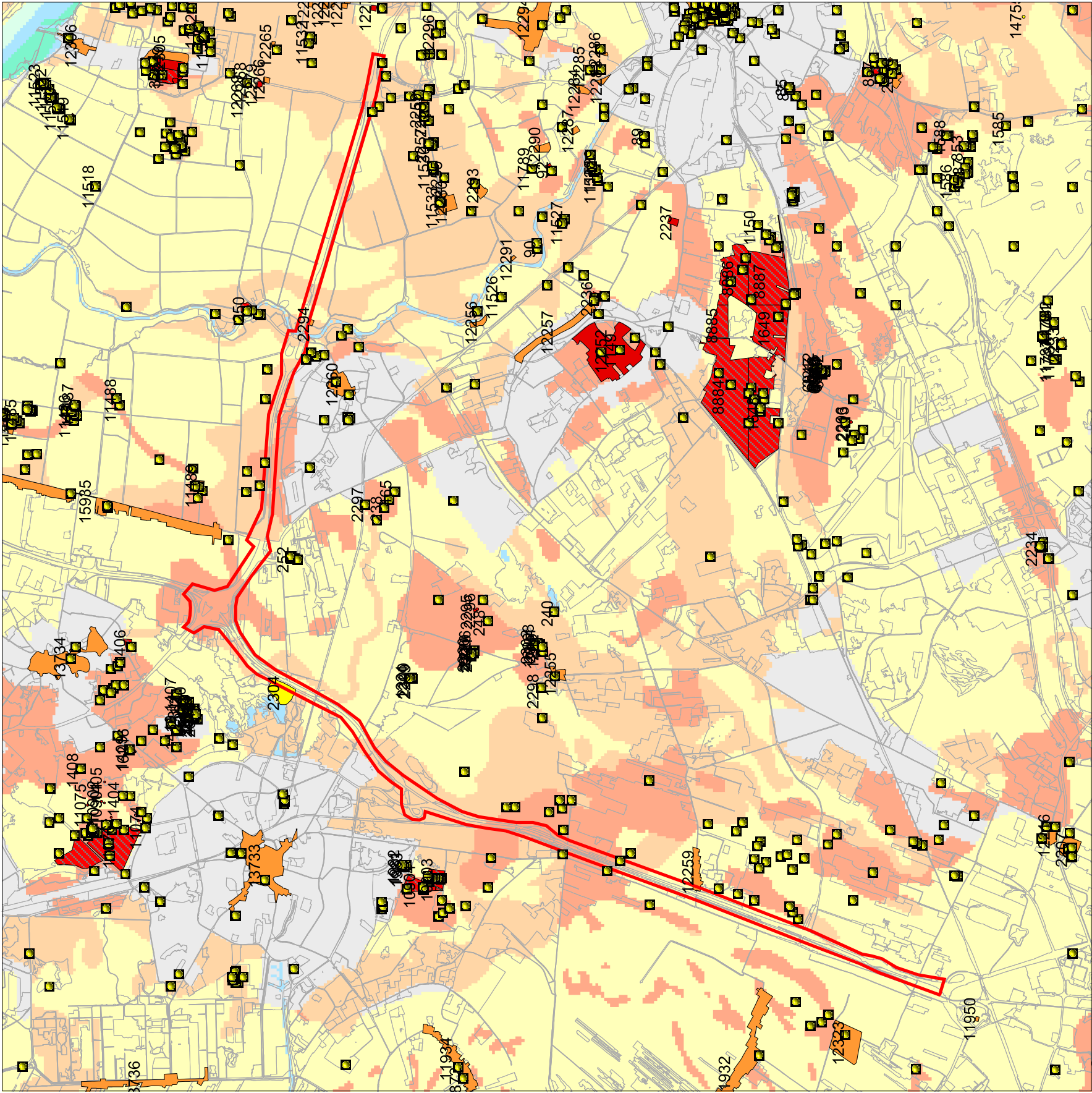
waarnemingsnr.	430336	type vindplaats	Kasteel	
bron	ARCHIS	datering van		tot
plaats	Baarn	Paleolithicum: tot 8800 vC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
gemeente	Baarn	Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
toponiem	Zandheuvelweg	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC		Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
coördinaten	145740 470280	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
vondstomstandigheden	Archeologisch: begeleiding	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
OM-nr.	8313	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC		Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
vondstdatum	26-10-2004	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd C: 1850 - heden
		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC		Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
		Nieuwe tijd C: 1850 - heden		Nieuwe tijd C: 1850 - heden

Kaartenbijlage

246968-ARCHIS

IKAW, AMK-terreinen

155140 / 475153

136667 / 456681

Legenda

- WAARNEMINGEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- MONUMENTEN
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd
- TOP50_CBS ((c)CBS)

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd
- PROVINCIES

N

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap